

HAVØRNA

Organ for Norsk Ornitologisk Forening avd. Nordland

Årgang 16 – 2005

HAVØRNA

nr. 15

Styre for NOF avd. Nordland:

Leder: Helge Holand, Trollstien 6, 8372 Gravdal
Tlf: 76 08 16 79, e-post: hemilho@frisurf.no

Styremedl.: Harald Våge, Boks 316, 8376 Leknes
Tlf: 76 08 16 35, e-post: harald.vage@c2i.net

Dagfinn Kolberg, Stakmyrvn. 10, 8160 Glomfjord
Tlf: 75 75 26 94, e-post: dagfinn.kolberg@yara.com

Lokallagsadresser:

Vesterålen Iris Berg, Langryggen, 8430 Myre
e-post: iris.berg@oksn.kommune.no

Vestvågøy Harald Våge, Ramsvikvn. 147, 8370 Leknes.
e-post: harald.vage@c2i.net

Ofoten Harry Ødegaard, boks 499, 8507 Narvik
e-post: harry.oedegaard@sparebanken.net

Bodø Thor Edgar Kristiansen, Hellåsvn. 5B, 8011 Bodø.
e-post: thor-ek@online.no

Sør-Salten Øystein Birkelund, postboks 12, 8178 Halså.
e-post: birkelund@mbnett.no

Rana Per Ole Syvertsen, boks 1301, 8602 Mo i Rana.
e-post: per.ole.syvertsen@helgelandsmuseum.no

Redaktører for Havørna nr.14:

John Stenersen, Dreyers gt. 1, 8312 Henningsvær
e-post: john@tringa.no

Helge Emil Holand, Trollstien 6, 8372 Gravdal
e-post: hemilho@frisurf.no

SJEFEN har ordet...

Fugleinfluenza – hvor stor er trusselen?

Når Verdens helseorganisasjon gjør fugleinfluenzaen til en stor trussel for folkehelsen rundt i verden, vil det være for drøyt av meg å forsøke å bagatellisere dette fenomenet. Og det er jo ikke bare tamfugler som har dødd. Når smitten, som oppsto i Asia, nå er oppdaget i en rekke europeiske land, er det grunn til å ta fenomenet på alvor.

I Norge har vi hatt fokus på bakterier som er spredd via kjøletårn, først i Stavanger og senere fra Borregård i Østfold. Denne smitten har ført til at denne bakterien oppdages mange steder i Norge, og registrerte funn øker. Varmtvannsbeholdere kan utgjøre en trussel. Økningen skyldes nok neppe at omfanget øker, men heller at en nå gjør undersøkelser som en ikke gjorde før.

Det er selvsagt bare bra at en oppdager virus av liknende typer som angriper fugler, selv om de fleste er av mindre farlige typer. Norsk ornitologisk Forening er i samarbeid med myndighetene om å etablere nødvendige tiltak. Det er grunn til å fokusere på at tiltak først og fremst må rettes mot tamt fjærfe og de handelsveier der fugler selges.

Det er viktig å fokusere på hva vi egentlig står overfor. For det første er dette en fjørfeinfluenza som så langt ikke har rammet og kanskje heller ikke vil berøre de ville fuglebestandene av betydning. Frykten for viruset har ført til falsk alarm ved funn av døde villfugler flere plasser i Europa. Det er et tilfelle i Kroatia hvor ca. 15 knoppsvaner (ikke sangsvaner, som trekker mer) har det alvorlige viruset H5N1. Omstendighetene rundt dette er noe uklare da man ikke vet om disse er parkfugl, tamme fugler eller svaner på trekk. I Kina skal det være påvist smitte hos ville stripegås. Dette er altså pr. i dag en sykdom som rammer fjørfe (høns, ender, gjess holdt i fangeskap), og smitteveien har så langt fulgt de gamle kjente handelsveier for blant annet tamfugl fra Asia og inn i Russland, Tyrkia og Romania og ikke trekkrutene for ville fugler.

Med bakgrunn i dette er det uheldig å omtale denne influensaen til å gjelde fugler generelt. Dette fører til at folk slutter å mate småfuglene. NOF har de siste to uker hatt flere henvendelser fra folk som ikke tør å mate fuglene i vinter, eller som av naboer og andre blir oppfordret til å kutte ut vinterforing av fugl. Det er til og med enkelte borettslag som nekter folk å føre fugler. Ut fra dagens situasjon så er dette bare tull. Dette utbruddet av fjørfeinfluenza i Sørøst-Asia ingenting å gjøre de kjente og kjære artene i hus og hage.

NOF har også lagt merke til at det er krefter i sving i enkelte kommuner og distrikter for å skyte ned byduer og måker. Vi vet jo av erfaring at enkelte misliker disse artene og vi frykter at disse kreftene nå kan benytte sjansen til å søke om nedskyting.

Det er viktig at aktive i NOF registrerer debatter om dette, enten selv gir svar eller tipser

om at svar må gis. NOF sentralt har gått ut med forslag til tiltak, som er relevante. Dvs. fokus på tamfugler, først og fremst fjærkre og andefugler, og spredning av disse.

Det er i alle fall ingen grunn til at kjøttmeisen, gråspurven og grønnfinken ikke skal få sine solsikkefrø lagt ut i hagen. Jeg er i alle fall i gang. Når NOF sentralt nå igjen synes å arbeide videre med hagefugltellingsprosjektet, er det bare å koble mating, hygge med fuglene og registrering. For min del har jeg talt fugler i egen hage siden 1992. Jeg ser fram i mot også denne sesongen.

Helge Holand, leder i NOF Nordland.

Årsmøte i NOF Nordland

Årets årsmøte fant sted på Bleik på Andøya 21. mai. I underkant av 20 deltakere. Lokalforeningen i Vesterålen hadde lagt opp til flotte turer. Av ulike årsaker ble ikke tur til lundene og krykkjene på Bleiksøya gjennomført.

Johan Sirnes trakk seg som leder etter hele 11 år. Helge Holand ble valgt til ny leder. Med seg styret har han Dagfinn Kolberg som ble gjenvalgt for 2 år, og Harald Våge som ikke var på valg.

Som vararepresentanter er Ole Johansen (Vesterålen), og Viggo Albertsen (Bodø). Øystein Birkelund og Arne Nystad utgjør valgkomiteen.

Etter årsmøtet orienterte Karl Birger Strann om biotoper, planter og fugleliv i Nord-Norge. Espen Bergersen viste lysbilder, gåsebilder og andre fuglebilder, bl.a. av mulig 1. fastlandsfunn i Norge av cackling goose (liten canadagås).

Det møtte medlemmer fra alle 7 lokallagene i Nordland.

LRSK- komiteen (sjeldenhetskomiteen) velges ikke av årsmøtet. De som er medlemmer der er imidlertid: Harald Våge, leder, Frantz Sortland og John Stenersen.

Fra årsmøtet på Andøya: utflukt på yttersida (øverst), Johan Sirnes, Raina Bergland og Karl Birger Strann (nederst)

Fanen "HAVØRNEN"

av Harald Misund

En gang var det liv og røre på alle værene i Salten, men tiden går og mange ting har forandrer seg. Ute på Bliksvær i Bodø kommune blei det i 1925 stiftet et frilynt ungdomslag kalt "Havørnen", havørna var et symbol for stedet. Ungdomslaget er forlengst oppløst, men fanen er tatt vare på,

i følge Alf Pedersen. I Bliksvær var det ei ung kunstnerinne fra Oslo som malte fanen, det er kanskje forklaringen på at havørna er mer lik ei fredsduer der den flyr over bølgetoppene, med klørne ute, klar til angrep. I bakgrunnen kneiser Børvasstindene, i senter vises Spisstinden i Falkflaugdalen. På begge sider av tverrstokken som holder fanen, er det avsluttet med ei kule som gripes av kraftige ørneklør.

I et brev fra 1957 til Johan Fr. Willgohs skriver poståpner Marselius Kristiansen at befolkningen der ute vernet om de havørnparene som har hekket der fra "oldtiden", men også at ørneungene var en kjærkommen inntektskilde til det lille samfunnet fordi skuddpremien, pålydende kr. 2, gikk inn i fellesskapets kasse. Det er derfor mulig at en del av utgiftene til fanen har kommet inn på denne måten.

Fanen står i dag på forsamlingshuset som var ferdig oppsatt i 1929, samtidig med fanen. I dag hekker ennå noen havørnpar i Bliksvær, men tiden for fast bosetning ebber ut, fiske og landbruk er alt en saga blott.

Kilde: Brev fra poståpner Marselius Kristiansen, Bliksvær til Johan Fr. Willgohs, Universitetet i Bergen, datert 4. august 1957.

FUGLER I NORDLAND – 2004

LRSK-rapport

Av Harald Våge

LRSK-Nordland (Lokal rapport- og sjeldenhetskomité) består fortsatt av Frantz Sortland, John Stenersen og Harald Våge (sekretær). Gjennom året har komitémedlemmene hatt jevnlig kontakt via telefon, e-post og vanlig post. I alt har LRSK behandlet 56 saker. Tre saker ble underkjent (sivhauk, vinterfunn av sildemåse samt rosenfink), resten godkjent. NSKF har underkjent følgende: ringnebbmåse, rosenmåse, tereksnipe, og amerikakrikkand (se også "artsgjennomgang" under). NSKF har dessuten henlagt ubestemt østlig gransanger fra 2003, mens funn av eskimogås, sørnmattergal, underart av grå- og polarsisik ikke er ferdigbehandlet. Det samme gjelder fortsatt den unge svart-/gråhodespurven som ble ringmerket på Myken i Rødøy i 2000.

Hvilke arter som må beskrives for godkjenning (X-arter) og hvilke som kun skal innrapporteres (O-arter), finnes i Fuglerapporteringsliste for Nordland. Denne fåes ved henvendelse til LRSK-sekretæren eller det enkelte lokallag. Det samme gjelder for rapporterings skjema til LRSK/NSKF. Fuglerapporteringslista finnes også på fugler.net.

NSKF er kommet med ny Norgesliste (jf. <http://home.no.net/nskf/norgeslisten.htm>) der artsrekkefølgen er endret. Dette innebærer primært at andefugler og hønsefugler flyttes framover slik at de innleder lista. LRSK Nordland vil i fremtidige rapporter følge den nye lista. Rekkefølgen

i Fuglerapporteringsliste for Nordland vil også endres. Samtidig kan være naturlig å komme med andre endringer. Kom gjerne med endringsforslag, men vær rask. Frist er 1/3-2006.

I artsgjennomgangen under gjelder dato uten årstall observasjoner fra 2004. Der som ikke annet er nevnt, er funnene plassert i kategori A: spontant forekommende. Forklaring av alle kategoriene finnes blant annet i LRSK-rapporten for 2002 og i boka Fugler i Nordland. I denne boka finnes også en gjennomgang av "alle" funn av vanlige og uvanlige fugler i Nordland "til alle tider". Når det gjelder O-observasjoner som gjentas år etter år, er ikke nødvendigvis alle med i hver LRSK-rapport. Eksempel kan være havsvaler som fanges på Vestvågøy hver høst, eller hauk som hekker i samme område år etter år. Endringer blir tatt med. LRSK ønsker likevel at "regelmessige" O-er blir rapportert. Har LRSK-Nordland færre enn 25-30 godkjente funn av en art i sitt arkiv, er funnummeret tatt med i rapporten. Gjør oppmerksom på at det her ikke alltid er samsvar med nummersettingen i Fugler i Nordland. Vi vil etter hvert forsøke å få bedre samsvar. Er det flere enn tre observatører, vil det i rapporten stå: NNN (navn på hovedobs.) m.fl. (Navn på alle observatørene fåes ved henvendelse til sekretæren). For observasjoner hentet direkte fra internett (fugler.net eller fuglesiden.com) er navnet på observatøren markert slik: (NNN).

I denne rapporten er med hele 8 nye arter for Nordland: steppehauk, kanadalo, gulbrystsnipe, langnebbekkasinsnipe, mon-golturteldue, taigatrost, busksanger og hvitstrupespurv. Dette betyr at det innen utgangen av 2004 er påvist/godkjent 331 ulike arter i Nordland. Av andre uvanlige funn som er med i denne rapporten nevnes svartbrynalbatross, aftenfalk, skogdue, amursvale, sibirpiplerke, tundrapiplerke, duetrost, fuglekongesanger, blekbrynsanger, hortulan og dvergspurv. Alle med maks. fem tidligere funn i fylket.

Forklaringer til artsgjennomgangen:

*/** bak datoen betyr at observasjonen er behandlet og godkjent av hhv LRSK/NSKF.

(D) betyr at observasjonen er dokumentert ved foto, video, lyd eller død fugl/del av fugl.

M = hann, F = hunn (MM/FF = flertall) ad. = voksen, utfarget fugl, ind. = individ. 1K/2K osv angir fugl i sitt 1./2. osv. kalender år. 2K+ betyr at fuglen er født i fjor eller tidligere. (Er i sitt 2. kalenderår eller eldre.) Tilsvarende for 3K+ osv.

Saker som ønskes tatt inn i 2005-rapporten bør sendes LRSK-sekretæren innen 1/3-2006, men vi tar i mot saker hele året. (For NSKF er tilsvarende rapporteringsfrist 1/2-2006.)

Adresse: Harald Våge, Ramsvikveien 147, 8370 LEKNES
e-post: harald.vage@c2i.net

Alle som har sendt melding om observasjoner til LRSK takkes herved. Ingen rapport uten dere.

En særskilt takk til de som har tatt seg tid til å lese korrektur med mer.

Til slutt: det jobbes fortsatt (i rykk og napp) med å overføre LRSK-arkivet til data (Excel).

ARTSGJENNOMGANG

Smålom *Gavia stellata*

Innlandshekkning: Hemnes: 1 par Stormyr-bassenget (NRL).

Storlom *Gavia arctica*

Vinterfunn: Alstahaug: 1 ind. Hammesleira, Offersøy 16/2-13/3 (PSH).

Islom *Gavia immer*

Vår-/sommerobs.: Andøy: 1 ad. i full sommerdrakt vest for Andenes 30/5 (POS).

Fauske: 1 ind. (2K) Klungsettfjæra 1/8 (AIO).

Narvik: 1 imm. Håkvik 31/5 (POS).

Tysfjord: 1 imm. Kjelkvikva vest for Kjøpsvik 31/5 (POS).

Gulnebbom *Gavia adamsii*

Verdt å merke seg: Røst: 2 1K-fugler på direktetrekk sørvestover 6/10 (RØF).

Træna: 1 1K-fugl trakk nordover Husøy 16/9 (TKO, MMØ).

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

Røst: 1 ind. (1K) Røstlandet 4-17/10* (D) (MEG m.fl.).

Vestvågøy: 1 ind. Lauvåsen 4-7/1* (HHO, HVÅ, JGJ) og 28/3 (JGJ).

Funn nr. 35-36 i Nordland av denne arten som i Norge hekker fåtallig i Møre og Romsdal, Rogaland og i Oslofjordområdet.

Gråstrupedykker *Podiceps grisegena*

Fauske: Klungsetvika: 2-5 ind. 14/2-7/5 (THE m.fl.), 12 ind. 5/9 (JÅA).

Rana: 1 ind. i sommerdrakt Sjonbotn 9/7 (AEN). Ny kommuneart.

Røst: 1 ad. Røstlandet 2/10 (RØF). Funn

nr. 2 i kommunen.

Vågan: Vinjevika, Gimsøya: 3 ind. i sommerdrakt 8/5 (HHO, HVÅ, JGJ) og min. 17 ind. 1/4 og min. 7 ind. 17/10 (JST).

Horndykker *Podiceps auritus*

Hekking i ny kommune: Rana: 1 par m/5 unger Langvatnet, Snefjellå (ASØ, ØSN).

Vinter: Alstahaug: 1 ind. Tjøtta 14-15/2 og 10 ind. Hammesleira, Offersøy 5/12 (PSH).

Fauske: Klungsetvika: 2 ind. 14/2-7/5 (THE, MEG).

Vega: 7-8 ind. på fire lokaliteter i perioden 14/2-3/3 (JAN).

Vågan: Vinjevika, Gimsøya: 1 ind. 14/2 (HHO).

Svartbrynalbatross *Thalassarche melanophris*

Rødøy: 1 ad. Myken 1/10** (TKO). Funn nr. 3 i Nordland av denne arten som hører hjemme på den sørlige halvkule. Nærmeste "sikre" område er Sør-Atlanteren.

Havhest *Fulmarus glacialis*

Høyt antall. Røst: Ca. 6000 ind. 24/9 (RØF).

Grålire *Puffinus griseus*

Andøy: 1 ind. sett fra hvalsafari 26/7 (Joakim Lessmann).

Røst: Trekk mot vest: 5 enslige fugler i perioden ca. 10/8-24/9 samt 17 ind. 6/9 og 6 ind. 10/9 (RØF).

Havlire *Puffinus puffinus*

Bodø: 1 ind. Vestfjorden (Røstferga) 31/7 (AIO).

Bø: 1 ind. Hovden 26/7 (Geir Rudolfsen).

Moskenes: 2 ind. sett fra ferga 26/7 (Joakim Lessmann).

Røst: 5 ind. fra sett ferga Bodø-Røst 17/8 (HEG, THE)fn samt 1 ind. 6+10/9 (RØF).

Vestvågøy: 3 ind. v/Eggum 19/7 (Jørn Helge Magnussen) og 2 ind. i Vestfjorden 16/8 (JST).

Havsvale *Hydrobates pelagicus*

Utenom Røst: Rana: 1 ad. vinddrevet Nerstraumen 14/11 (Siv Vangen, KAM m.fl.). Døde.

Havsule *Morus bassanus*

Bestandsendring: Flytelling, utført av Tromsø Museum v/Rob Barrett 30/5, viser at det fortsatt skjer store endringer i hekkkoloniene på kysten av nordre del av Nordland. Tallene i () viser til tilsvarende telling 9/6-2002.

Andøy: Ingen par på Skarvklakken, vest for Andøya (200-210. Kolonien ble forlatt i 2003).

Hadsel: 450-460 par på St. Ulvøyholmen i denne største kolonien i Nordland (400-410).

Vestvågøy: 25 par på Kvalnesflesa (65-70). Trolig aldri foregått vellykket hekking her (HVÅ).

Øksnes: Ca. 180 par på Fyllingen (min. 100).

Total bestand: 655-665 par (765-790), noe som betyr en nedgang på knapt 20%.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Bestandsoverslag: Flytelling, utført av Tromsø Museum v/Rob Barrett 30/5, i samme område som for havsulene, se over, viste følgende:

Hadsel: 125-130 par på St. Ulvøyholmen.

Vestvågøy: 205-210 par på Kvalnesflesa (2 holmer).

Øksnes: 380-400 par på Fyllingen.

Ferskvannsobservasjon: Vestvågøy: 1 ind. Lomtjønn, Offersøy 29/8 (HHO).

Egretthege *Ardea alba*

Røst: 1 ind. Røstlandet 3/6** (D) (BJB).

Funn nr. 11 i Nordland av denne arten som i nærmest hekker stedevis Sentral- og Sørøst-Europa.

Gråhege *Ardea cinerea*

Høye antall: Alstahaug: Røssøya, Tjøtta:

høyest 16/2 med 109 ind. (PSH).
Vega: 140 ind. på Hillholmen om våren
(Trond Ingebrigsen).

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Hekking unntatt Vesterålen: Evenes: Fun-
net hekkende i 6 vatn (TMH).

Fauske: 1 par med 1 juv. Kvitblikkvatnet
1/8 (AIO).

Flakstad: 1 par m/1 unge v/Nusfjord 18/7
(HHO). Ungen døde (F. Nygård).

Meløy: Engelvikvatnet 23/7 (ØBI). Des-
suten 8 ind. Neverdalsvatnet 24-27/6 (Jan
Inge Karlsen).

Rana: 1 par m/2 unger Langvatnet (ARA).

Rødøy: Brenngårdsvatnet ultimo juli (HEH).

Hekkeforsøk og/eller sommerobs.: Lurøy:
1 ad. Solværet 20-23/6 (KAM).

Vega: Sett på fire lokaliteter i perioden 23/6-
12/8. Høyest antall 5 ind. (flest 3K) (JAN).

Vestvågøy: 3 ad. Lindalsvatnet 19/6 (HHO).

Vågan: 2 ind. på Gimsøya 14/6 (ABS)

Høye antall: Bodø: 115 ind. Seinesvatnet
17/4 (THE).

Vestvågøy: 194 ind., herav 53 1K-fugler,
"øya rundt" 28/11 (NVL).

Arten er i fremgang i fylket.

Sædgås *Anser fabalis*

Alstahaug: 6 ind. o/Tjøtta 25/8* (PSH).

Røst: 4 ind. 11/9 og 2 ind. 17-19/9 (RØF).

Tundragås *Anser albifrons*

Røst: 3 ad. Røstlandet 16/4 (SBA).

Træna: 6 ind., viste karakterene til den
østlige underarten albifrons, Selvær 16/9
(TKO, MMØ).

Vågan: 1 ind. Laukvik 5/5 (FSO).

Grågås *Anser anser*

Senobs.: Vågan: 2 ind. Laukvik 14-15/11 (FSO).

Herøy: 1 ind. Tenna 27/12 (AIO, COL).

Høyt antall: Vega: 1630 ind. ca. 1/8 (JAN)

Stripegås *Anser indicus*

Vega: 1 ind. sammen med grågiess Viksjøen
11/6 (JAN).

Vågan: 1 ind. på Gimsøya sammen med an-
dre giess 19/5 (NVL).

Funn nr. 27-28 i Nordland. Høyalpin art
som naturlig hører hjemme i Sentral-Asia.
Kategori E.

Kanadagås *Branta canadensis*

Hekking nord for Saltfjellet: Fauske: 3 par
med hhv 5, 5 og 3 juv. Kvitblikkvatnet 1/8
(AIO).

Vinterobs.: Alstahaug: 3 ind. Tjøtta 5/1-
30/3 (PSH).

Arten hører naturlig hjemme i Nord-Ameri-
ka. Plassert i kategori C.

Ringgås *Branta bernicla*

Rødøy: 89 ind. på sørtrekk Husøy 1/10 (TKO).

Røst: Røstlandet: 6 ind. 7/9 og 14 ind. 11/9
(RØF).

Vestvågøy: Min. 550 ind. på sørtrekk Egg-
um 8/9 (JST).

Ringgjess på trekk forbi Eggum, Vestvågøy 8/9. Foto: John Stenersen

Gravand *Tadorna tadorna*

Ny hekkeplass: Nesna: 1 par m/min. 9 pull.
Skarvskjæret, Skogsøy 17/6 (AIO, COL).

Mandarinand *Aix galericulata*

Bodø: 3 ind. Loddvatnet 9-22/5 (1 ind. siste dato) (Bjarne Eggen, HEG).

Lurøy: 2 MM Lovund 7-9/5 (D) (POS m.fl.)
Sett av lokalbefolkningen noen dager tidligere.
Saltdal: 1 M Skansøya 8/10 (D) (Tor Sverre Fagerli).

Tysfjord: 1 ind. Hamnvatnet, Drag 6/5 (D)
(Tomas Andersen, Mia Marthinus).

Funn nr. 19-22 i Nordland. Plassert i kategori C. Arten hører naturlig hjemme i Øst-Asia.

Snadderand *Anas strepera*

Alstahaug: 1 par Ostjønna, Tjøtta 28/4-4/5 (PSH).

Evenes: 1 par Langvatnet, Nautå 26/5 og 1 ind. 12/7 samt 1 M Kjerkvatnet 6-9/6 (TMH).

Fauske: 2 ind. Klungset 5-17/6 (THE).

Røst: 1 M Ystneset, Røstlandet 29-30/5 og august – slutten av året (RØF). 2. vinterobs. i fylket.

Vestvågøy: 1 par Lomtjønn, Offersøya 28/4-2/5 (NVL).

Vågan: 2 ind. (M + mulig F) Laukvikosen 8-9/9* (FSO). Ny art for kommunen.

Vega: 3 ind. (par ad. + ung M) Sveavatnet 23/6 (JAN).

Krikkand *Anas crecca*

Vinterobs.: Bodø: 1 ind. Bodøsjøen 5-25/12 (HEG m.fl.).

Sørfold: 8 ind. Straumen 2/2 (THE, HDY).

Vestvågøy: 1 M Kvalnes 22/2 (JST).

Høyt antall: Hemnes: 199 ind. Røssåauren 1/5 (KAM).

Amerikakrikkand x krikkand

Anas carolinensis x *A. crecca*

Røst: 1 M Røstlandet 16/5** (D) (BJB).

Fra 2003: Meløy: 1 M Bjærangsfjord 20/4** (D) (Raymond, Asle og Ole Birkelund).

To første funn av denne hybridene i Nordland. Begge ble sendt NSKF som amerikakrikkand

Stjertand *Anas acuta*

Hekking: Røst: 1 F m/4 unger Røstlandet 30/7 (AIO).

Vinterobs.: Rana: 1 M Straumen 29/12-ut året (AIO).

Røst: 1 F-farget Grimsøya 11/12-ut året (Thomas Bentsen).

Sørfold: 1 M Straumen 2/2 (THE, HDY).

Knekkand *Anas querquedula*

Ballangen: 3 MM Dypåsen 26/5 (HØD).

Bodø: 1 M Ilstad 2-10/5 (THE, Stian Johannesen).

Dønna: 1 M Altervatnet, Nord-Dønna 27/4 samt 1 par og 3 MM 8/5 (AIO, COL).

Evenes: Kjerkvatnet: 2 MM 13/5 og 1 M 29/5 (TMH). 1 par Sommarvatnet 27/5 (THM).

Fauske: 2 par Klungset 12-14/5 (ØBI m.fl.). 1 ind. Kosmovatnet 16/5 (Gunnar Rofstad).

Hemnes: Røssåga, nær Røssåauren: 1M 1/5 (KAM) og 1 par 2/5 (AEN).

Rana: 1 M Engasjyn naturreservat, Ytteren 14/5 (POS, KAM).

Skjeand *Anas clypeata*

Hekking: Vestvågøy: 1 F m/6 pull. Storeidvatnet 16/6 (JST).

Fra 1999 og 2000: Hadsel: 1 par Skagen.

Hekket også i området på 1970-tallet (Jens-Are Johansen).

Taffeland *Aythya ferina*

Alstahaug: 1 M Prestegården, Tjøtta 10/4 (PSH, Lise Hatten).

Fauske: 1 ind. Fiskevågvatnet 6/5 (kilde: THE).
Hemnes: 1 M Røssåauren, innerst i Sørfjorden ca. 4/7 (Jørn Roger Gustad).

Saltdal: 1 ind. Fiskvågvatnet, Rognan 11/5 (Gunnar Rofstad).

Vestvågøy: 1 M Storeidvatnet 28/4-4/5 (NVL, HHO, HVÅ).

Toppand *Aythya fuligula*

Vinterobs.: Flakstad: 1 F Napp havn 8/2 (HHO, JGJ).

Sørfold: 14 ind. Straumen 2/2 (THE, HDY).

Vestvågøy: Inntil 4 ind. (2MM + 2 FF)
Sletteng i jan./feb. (HVÅ, JGJ).

Bergand *Aythya marila*

Vinterobs.: Fauske: 1 F Valnesfjord 14/2 (THE, MEG).

Hadsel: 2 MM Grunnfjørdfjord 3-6/3 (FSO).

Praktærfugl *Somateria spectabilis*

Sommer-/tidlig høstobs.: Bodø: 1 M i eklipsedrakt Mjønes 1/8 (AIO).

Røst: Noen få ind. i juni samt 1 F 15/7 (RØF).

Saltdal: 1 M "vår"-17/6 Rognan (kilde: THE).

Stellerand *Polysticta stelleri*

Røst: 1 F Røstlandet 4/8 (JST m.fl.).

Sjørre *Melanitta fusca*

Høyt antall: Rana: 621 ind. Ranafjorden 18/5. Flere store flokker (KAM).

Svartand/sjørre *M. nigra/M. fusca*

Høyt antall: Fauske: Ca. 1100 ind. Klungset-Røvik 27/7. Fordeling: kanskje 40/60 (AIO).

Kvinand *Bucephala clangula*

Høye antall: Rana: Min. 250 ind. Landenget, utløpet av Holmelva 25/6 (AIO, COL).

Min. 1500 ind. Straumen, Auran i sept. (AIO).

Lappfiskand *Mergellus albellus*

Alstahaug: 1 ad. F Storvatnet, Tjøtta 15/6* (D) (PSH).

Evenes: 2 MM Sommarvatnet 27/5* (Håvard Hveding, TMH).

Herøy: Salvatnet: 1 F(?) 25/6* (D) og 1 M 23-24/10* (D) (AIO).

Rana: 1 M Straumsbotn 24/6-18/7 og Auran fram til 25/9* (D) (AIO m.fl.).

Funn nr. 22-26 i Nordland. Hekker kun fåtallig i Norge, hovedsakelig i indre Finnmark.

Siland *Mergus serrator*

Høyt antall: Vega: 7-800 ind. Hysværfjorden 20/9 (JAN).

Stivhaleand *Oxyura jamaicensis*

Fra 2003: Rødøy: 1 M Stortjønna, Sleipnes 18-20/5** (D) (ØBI, HEH, Jonas Bjørkli).

Funn nr. 11 i Nordland. Hører hjemme i Nord-Amerika. Plasseres i kategori C.

Denne arten hybridiserer med sin europeiske slektning: hvithodeand. Dette er en direkte trussel mot hvithodeanda. En forsøker derfor å redusere den europeiske bestanden av stivhaleand til et minimum.

Sivhauk *Circus aeruginosus*

Alstahaug: 1 M (2K) Prestegården og Storvatnet, Tjøtta 2-3/8* (D) (PSH). Funn nr. 14 i Nordland av denne arten som her til lands kun har hekket noen få ganger, og da helt i sør.

Steppehauk *Circus macrourus*

Rødøy: 1 ind. (1K) Myken 30/9-1/10** (D) (TKO, MMØ). Første funn i Nordland (vel 50 i Norge) av denne arten som nærmest hekker nord for Svartehavet.

Musvåk *Buteo buteo*

Fra 2003: Narvik: 1 ad. Grindfjord 18/8* (Turid N. og Thor Strøm). Funn nr. 17 i Nordland av denne arten som i Norge har sin hovedutbredelse i sørøst.

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Vinter-/tidlig vårobs.: Alstahaug: 1 ind. Tjøtta flere ganger i perioden 5/1-27/3 (PSH).

Bodø: 1 ind. Langstranda 25/12 (MEG, HEG).

Hadsel/Vågan: Flere obs. på nordsida av Austvågøya (FSO).

Rødøy: 1 ind. Breivik 15/3 (Aud Johansen).

Vestvågøy: 1 M Eggum 22/2 (JST, Geir S. Andersen).

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Fra 2001: Rødøy: 1 ad. M Storselsøy på Hestmannøy 26/7** (TKO). Funn nr. 2 i Nordland av denne arten som nærmest hekker i langt øst i Europa.

Dvergfalk *Falco columbarius*

Vinterobs.: Røst: 1 ind. Røstlandet 5/2 + 13/3 (RØF).

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Vinterobs.: Vestvågøy: 1 ind. på isen i Hal-dsvågen 4/1 (HHO, JGJ).

Storfugl *Tetrao urogallus*

Hekking: Saltdal: 7 egg Inneråsen, Rusånes 29/5 (JÅA).

Vannrikse *Rallus aquaticus*

Dønna: 1 ind. hørt Havsundet, Vandve 1/10* (PSH). 1 ind. hørt Altervatnet 3/10* (AIO).

Røst: 1 ind. Røstlandet 14-17/10* (D) (K. Bekkeli m.fl.).

Vega: 1 ind. Gullvåg 5/1* (D) (Ole-Roar Davidsen).

Funn nr. 21-24 i Nordland av denne arten som her til lands hekker spredt langs kysten fra og med Møre og Romsdal til sven-skegrensa.

Vannrikse fra Vega. Foto: Ole-Roar Danielsen

Åkerrikse *Crex crex*

Rødøy: 1 ind. Gjerøy. Hørt flere ganger om natta ca. 20/7 – 8/8* (Torbjørn Jakobsen m.fl.).

Dette er funn nr. 13 i Nordland etter 1973.

Sivhøne *Gallinula chloropus*

Alstahaug: Storvatnet, Tjøtta 22/4 og 9/10-5/11 (PSH).

Værøy: 1 ind. Værøy 19/5 (Frank Cris-tensen).

Vågan: 1 ind. Laukvik 6-19/4 (Annie Ol-sen, FSO). Ny art for kommunen.

Sothøne *Fulica atra*

Hekking: Vestvågøy: Min. 1 par i Lomtjern, Offersøy. Sett i perioden 14/4-6/10 (NVL). Herøy: Salvatnet: 3 ind., herav 1 på reir, 25/6. 1-2 ind. sett flere ganger frem til 1/10 (AIO, PSH).

Andre obs.: Alstahaug: 1-3 ind. Storvatnet, Tjøtta flere ganger i perioden 10/4-4/5 (PSH).

Bodø: 2 ind. Seinesvatnet 17/4 (MEG, THE).

Dønna: Altervatnet: 2 ind. 27/4, 8/5 og 9/7 samt 4 ind. 25/6 (AIO m.fl.).

Evenes: 1 ind Sommarvatnet 20/5 og 1 ind. Langvatnet 29/5-12/6 (TMH).

Fauske: 1 ind. Valnesfjord 1-14/2 (THE, HDY, MEG) og 1 ind. Kvitblikkvatnet 16/5 (THE).

Herøy: 1 ind. Vikvatnet Nord-Herøy 9-10/4 (AIO, COL).

Rana: 1 ind. Røssvoll 5-20/5 (AEN, POS, KAM).

Rødøy: 4 ind. Sleipnes i mai (HEH).

Røst: 1 ind. Røstlandet 2-14/4 (SBA).

Saltdal: 1 ind. båthavna Rognan 22/5 (Gunnar Rofstad).

Vågan: 1 ind. i havnebassenget på Skrova 23/5 (FSO).

Trane *Grus grus*

Hekking: Rana: 3 par i Glomågadeltaet fikk minst 4 unger (ARA).

Mulig hekking: Hemnes: 3 ind. Stormyrbassenget. Oppførsel tydet på hekking av 1 par (KAM).

Andre obs.: før mai/nord for Saltfjellet:

Bødø: 1 ind. o/Skivika 23/10 (Erling Bakken Selnes, Els-Brit Solskinnsbakk)

Fauske: Kvitblikkvatnet: 2 ind. 16/5 og 11 ind. 12/6 (THE).

Tjeld *Haematopus ostralegus*

Sen høst-/vinterobs.: Alstahaug: 1 ind. Tjøtta 28/2 og 1 ind. Offersøy 30/10-ut året (PSH).

Avvikende ind.: Herøy: 1 delvis albino fugl Taska, Silvalen, Nord-Herøy 26/3-9/7 (AIO).

Sandlo *Charadrius hiaticula*

Tidlig vår: Bødø: 2 ind. Bodøsjøen 22/3 (Stian Johannesen).

Herøy: 9 ind. Tennvalen 25/3 (AIO).

Røst: 1 ind. Røstlandet 23/3 (BJB).

Vestvågøy: 1 ind. Fyglefjæra 20/3 (May Arild).

Boltit *Charadrius morinellus*

Høyt antall: Rana: Ca. 50 ind. Melkfjelletvatnet 15/8 (Kristian Sivertsen)

Kanadalo *Pluvialis dominica*

Fra 2003: Røst: 1 ind. (1K) Røstlandet 26/9-5/10** (D) (MEG, S. Rix, THE).

Ny art for Nordland (nr. 2 i Norge) av denne arten som hekker i Nord-Amerika.

Heilo *Pluvialis apricaria*

Høyt antall: Alstahaug: Min. 930 ind. i to flokker Tjøtta 1/5 (PSH, Lise Hatten).

Tundralo *Pluvialis squatarola*

Alstahaug: 2 ind. (1K) Tjøtta 28/9 og 4/10 (PSH).

Andøy: 1 ad. i sommerdrakt Dverberg 5-9/6 (D) (EBE).

Nesna: 1 ind. Skogsleira 24-25/9 og 1 (1K) v/havna Nesna 26/9 (AIO).

Røst: 1 ad. v/flyplassen 3/6. Tallrik om høsten. Opp mot 50 ind. mot slutten av sept. (RØF).

Vestvågøy: 4 ind. i Leknesfjæra 23/9 (HVÅ, ABS) og 2 ind. på Sandberg 28/9 (Johan Simes).

Vågan: 3 ind. Laukvik 8/9 (FSO).

Tundralo, Andøy. Foto: Espen Bergersen

Vipe *Vanellus vanellus*

Vinterobs.: Bodø: 2 ind Helligvær 8/1 (kilde: THE)fn og 1 ind. Bliksvær 26/1 (Alf Pedersen).

Vega: 1 ind. Grimsøy 28/1 (Frits Martinsen).

Polarsnipe *Calidris canutus*

Vinter/tidlig vår: obs.: Herøy: 3 ind. Tennvalen 1-11/1* (D), også sett i slutten av 2003, (AIO, COL), 1 – 2 ind. 25/3 – 8/4 og 1 ind. 31/12* (AIO).

Sandløper *Calidris alba*

Tidlig obs.: Andøy: 1 ind. Dverberg 7-9/5 (EBE).

Dvergsnipe *Calidris minuta*

Sommerobs.: Evenes: 1 ind. i sommerdrakt Stunesosen 4/6 (TMH).

Høyt antall: Røst: Opptil 300 ind. på Røstlandet i aug. 6 ind. 14/6. Siste obs: 3 ind. 6/10 (RØF).

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

Sen vår/tidlig sommer: Alstahaug: 1 ind. Ostjønna, Tjøtta 29/5 og 6/6 (PSH).

Narvik: 1 ind. Vidrek 6/6 (HØD).

Rana: Ca. 5 ind. 1/6 Engasjyn naturreservat, Ytteren (POS).

Saltdal: 2 ind. Rognan 23/5 (POS m.fl.)

Vefsn: 7 ind. Drevjaleira 29/5 (PSH).

Alaskasnipe *Calidris melanotos*

Røst: 1 ind. Røstlandet 5-12/6** (D) (BJB, MEG, HEG).

Fra 2003: Røst: Røstlandet: 1 par 3-5/6** (D) (Christer Kamsvåg m.fl.), 1 ind. 20+26/9** (Kjell Ruud Mjøltnes).

Funn nr. 7-9 i Nordland av denne vaderen som hekker i Nord-Amerika og Nordøst-Sibir.

Gulbrystsnipe *Calidris bairdii*

Røst: 1 ad. v/flyplassen, Røstlandet 31/5** (D) (BJB, JST). Første obs., ikke bare i Nordland, men også i Norge av denne arten som hekker i Nord-Amerika og Nordøst-Sibir.

Norges første gulbrystsnipe på Røst 31/5. Foto: Bjørn Berg

Myrsnipe *Calidris alpina*

Vinterobs.: Herøy: 1 ind. Tennvalen 1/1* (D) (AIO). Regnes som en av fuglene sett i des. 2003.

Tidlig vår: Nesna: 1 ind. Skarvskjæret, Skogsøy 26/3 (AIO).

Høyt antall: Røst: Ca. 800 ind. Røstlandet 20/9 og ca. 500 dagen etter (RØF).

Fjellmyrløper *Limicola falcinellus*

Andøy: 1 ind. Dverberg 5/6* (D) (EBE).

Funn nr. 14 i fylket av denne arten som i vårt land hekker sparsomt i sentrale og østlige deler av Finnmark og av Sør-Norge.

Fjellmyrløper, Andøy. Foto: Espen Bergersen

Kvartbekkasin *Lymnocyptes minimus*

Alstahaug: 1 ind. Tjøtta 5/10 (PSH).

Herøy: Sommerobs.: 1 ind. Salvatnet, Nord-Herøy 27/6* og 1 ind. Storvatnet 7+8+18/8 (AIO).

Nesna: 1 ind. Langset 12/8 (AIO).

Rana: 1 ind. Engasjyn naturreservat, Ytteren 21/8 (AIO).

Røst: 1-3 ind. Røstlandet 3/9, 8/9, 18-21/9, 26-27/9, 1-2/10, 15-17/10 og 21/11. Ca. 20 ind. totalt (RØF).

Vestvågøy: 2 ind. v/Storeidvatnet 20/10 (HVÅ). 2. obs. i kommunen.

Vågan: 1 ind. Molgavlvatnet, Store Molla 25/9 (FSO).

Arten er nok mye vanligere på høsttrekk enn tidligere antatt. Hovedgrunnen er artens levevis som gjør at den er lett å overse. Den trykker svært hardt. Flyr ikke opp før en nesten trækker på den.

Enkeltbekkasin *Gallinago gallinago*

Vinterobs.: Alstahaug: 1 ind. Ostjønna, Tjøtta 31/1 (PSH).

Herøy: 2 ind. Flostad, Sør-Herøy 4/1 (AIO, COL), 1 ind. Tenna 10/12 og Tennvalen 25/12 (AIO).

Meløy: 8 ind. Dalsbekken, Reipå 18/1 (Magnar Fagerli).

Røst: 1 ind. Røstlandet 1/2 (RØF).

Vega: 1 ind. Stortjønna, Vallsjø 15/12 (JAN).

Dobbeltbekkasin *Gallinago media*

Fauske: 5 ind. Valnesfjord (spillplass) 12/6 (Eirik Grønningsæter).

Dønna: 1 ind. Vandve, nær Havsundet 3/10* (AIO, PSH).

Nesna: 1 ind. Langset 29/8* (AIO).

Fra 2003: Rana: 22 ind. på 4 leikplasser i Ranafjellene (ASØ, ØSN).

Langnebbekkasinsnipe *Limnodromus scolopaceus*

Fra 2003: Røst: 1 ind. v/flyplassen, Røstlandet 5/6** (Christer Kamsvåg, E. Dahl). Ny art for Nordland (vel 10 i Norge) av denne arten som hekker i Nord-Amerika og Øst-Sibir.

Svarthalespove *Limosa limosa*

Mulig hekking: Andøy: 2 ind. Klevatnet, Andenes 10/6 (EBE).

Annet utenom Lofoten/Vesterålen:

Alstahaug: 1 ind. Ostjønna, Tjøtta 28/4-4/5 (ua. islandica), 3 ind. 26/5 og 6 ind. 6/6 (PSH).

Evenes: 1 M Kjerkvatnet 9/5 (TMH). Fuglen viste karakterene til underarten limosa. Herøy: 3 ind. Sandvika, Sør-Herøy 9/5 (PSH).

Narvik: 2 ind. Håkvikleira 27/4 (Jan Erik Berglihn).

Saltdal: 1 ind. Fiskvågvatnet, Rognan 10/5 (Hanne Etnestad).

Vega: 2-3 ind. Valen 23/5 og 5-6/6 (JAN) samt 1 M Nes 29/5 (TKO). Den siste fuglen viste karakterene til underarten islandica. Det er denne som er vanligst i Nordland.

Lappspove *Limosa lapponica*

Sommerobs.: Alstahaug: 6 ind. Søvikstranden 10/7 (Thomas H. Carlsen).

Evenes: 3-4 ad. Stunesosen 9-26/6 (TMH).

Herøy: 1 ind. Tennavaalen 26/6 (AIO).

Sotsnipe *Tringa erythropus*

Sannsynlig hekking: Ballangen: 2 ind. Dypåsen 26/5 (HØD).

Vårobs.: Røst: 1 ind. v/flyplassen, Røstlandet 26/5 (SBA).

Vega: 1 ind. Valen 7/6 (JAN).

Sen obs.: Vega: 1 ind. Valsjøen 19/10 (TKO, MMØ).

Skogsnipe *Tringa ochropus*

Alstahaug: Tjøtta: 1 ind. Ostjønna 4/7 (PSH) og 1 ind. i dam sør for Storstvatnet 24/7 (AIO).

Andøy: 1 ind. Breivik 31/7 (EBE).

Røst: 1 ind. v/gravplassen, Røstlandet første halvdel av mai (B. Berg).

Steinvender *Arenaria interpres*

Vinterobs.: Røst: 7 ind. Øran 8/12 (Thomas Bentsen).

Fra 2003: Uvanlig lokalitet: Hemnes: 1 ind. Bjerka 19/5 (KAM). Svært sjelden i Ranfjorden.

Polarsvømmesnipe *Phalaropus fulicarius*

Fra 2002: Træna: 2 ind. Selvær 24/9** (TKO).

Funn nr. 11 i Nordland av denne arten som hos oss kun hekker på Svalbard.

Polarjo *Stercorarius pomarinus*

Andøy: 1 mørkt ind. sett fra hvalsafari 26/7 (Joakim Lessmann).

Røst: Røstlandet: 1 ad, v/flyplassen 29/5 (RØF) og 1 (1K) på trekk 6/9 (Kjetil Bekkeli).

Træna: 1 ad. på sørtrekk 16/9 (TKO, MMØ) og 2 ind. 19/9 (TKO m.fl.).

Vestvågøy: 2 obs. 21/5: 1 ind. Klevstad (Børge Klevstad) og 1 ind. utenfor Valberg (JST). Ny kommuneart.

Polarjo Henningsvær 22/5. Foto John Stenersen

Vågan: Henholdsvis 1, 1, 2 ind. i Henningsvær 21-22/5, 25/5 (JST). 1 ind. v/Laukvik 8/9 (FSO).

Storjo *Stercorarius skua*

Bodø: 1 ad. rett vest av Bodø 16/8 (JST).

Røst: Obs. fra ferga: Hele 10 ind. 30/5 (HEG)fn, 1 ind. 28/7 (AIO). Fåtallig om sommeren (RØF).

Vestvågøy: 1 ind. over Holdalsvatnet 24/5 (Børge Klevstad). Første "innlandsobs" i kommunen.

Dvergmåse *Larus minutus*

Alstahaug: 4 ind. (3 3K+ og 1 2K) Ostjønna, Tjøtta 24/5* (D) (PSH) og 1 ind. Hamnesleira, Offersøy 10-12/10* (D) (PSH).

Fra 2002: Narvik: 1 ad i sommerdrakt Ankenesstrand 15/4* (Turid N. og Thor Strøm).

Funn nr. 24-26 i Nordland av denne østlige måsen som virker å være i fremgang.

Sildemåse *Larus fuscus*

Tidligste vår: Vestvågøy: Ostad 10/3. Viste karakterene til underarten *graellsii* (Børge Klevstad). På Vestvågøy (og andre kommuner i nordfylke) er "lyse" sildemåser vanlig, men det er allikevel ofte vanskelig å fastsette underart med sikkerhet. Det skyldes at lysforholdene ofte gjør bestemmelse vanskelig, og man kan heller ikke utelukke at det forekommer individer med en fargetone som ligger mellom *graellsii* og *intermedius*.

Lurøy: Trolig positiv utvikling for nordlig sildemåse (*fuscus*) i kommunen (KAM, Sigurd Reløy, Frode Johansen).

Grønlandsmåse *Larus glaucoides*

Træna: 1 ind. (2K) Sandaværet 12/6 (Thomas Bjugn, KAM).

Polarmåse *Larus hyperboreus*

Sommerobs.: Narvik: 1 ind. (2K) Håkvikleira 5/6* (D) (Eivind Braseth).

Røst: 1 ind. (2K) Røstlandet juni (RØF).

Gråmåse *Larus argentatus*

Misfarget "helhvitt" ind.: Andøy: Andenes havn 11/7-1/8 (D) (EBE, Cliff Davies).

"Stormåse" *Larus argentatus/L. marinus*

Høyt antall: Røst: Min. 15000 ind. Røstlandet 26/9. Ca. 2/3 svartbak (RØF).

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Fra 2003: Fauske: 3 ind. i overgangsdrakt Klungset 17/6 (Eirik Grønningseter). Funn nr. 6 i Nordland. I Norge har arten kun hekket noen få ganger helt i sørvest.

Rødnebb-/makrellterne

Sterna paradisaea/S. hirundo

Innlandshekking: Hemnes: 66 ind., flest rødnebbterner, Stormyrbassenget 6/6 i etableringsfasen (NRL).

Skogdue *Columba oenas*

Alstahaug: 1 ind. Prestegården og Ostjønna, Tjøtta 17+22/4* (PSH).

Vågan: 1 ind. Saupstad, Gimsøya 12/5* (JST) og 1 ind. Nordmarka, Øyhelle, Store Molla 26/9* (FSO). Ny art for kommunen. Funn nr. 4-6 i Nordland av denne dua som i Norge først og fremst forekommer på Østlandet.

Ringdue *Columba palumbus*

Høyt antall. Hemnes: 150 ind. Røssåauren 2/5 (AEN).

Nesna: Min. 154 ind. Langset 27/9 (AIO).

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

Alstahaug: 1 ind. Sandnessjøen 7/2 og 30/12 (PSH) samt 21/11 (Thomas H. Carlsen).

Bodø: 2 ind. i sentrum av Bodø 1/8 (AIO) og 1 ind. 1/10 (JÅA). Arten skal fortsatt hekke i byen.

Lurøy: 1 ind. Lovund 7-9/5 (NRL).

Meløy: 1 ind. Halså 20/3 (Ruth Taraldsen), 1 ind. Bjæringen 19/6 (Sverre Birkelund) og 1 ind. Ørnes 27/9 (Karin Sundby).

Røst: 1 ind. Røstlandet 12/6 (RØF).

Vega: Ca. 5 ind. Gladstad 7/2 (TKO) og 13 ind. Floa 14/10 (TKO, MMØ).

Vestvågøy: 1-2 ind. flere steder rundt Buknesfjorden jan.-april (NVL).

Vevelstad: 1 ind. Forvik 7/8 (Jan Mjåland).

Fra 1981: Grane: 2 ind. Fiplingvatnet 30/5 (John Solbakken).

Turteldue *Streptopelia turtur*

Røst: Min. 5 ind. (1K-fugler) Røstlandet: 11-19/9* (D) (1 ind.), 26/9 (1), 28-30/9 (2), 2/10 (1) og 7/10 (1) (RØF).

Turteldue, Røst. Foto: Thomas Bentsen

Mongolturteldue *Streptopelia orientalis*

Fra 2003: Meløy: 1 ind. Spildra 21/11-ut året** (D) (Øystein Birkelund m.fl.). Funn nr. 1 i Nordland (nr. 5 i Norge). Fuglen viste karakterene til underarten meena, som hører hjemme i Sentral-Asia. Denne underarten er bare registrert en gang tidligere i Norge, da en fugl ble skutt i Hordaland for nøyaktig 100 år siden.

Hubro *Bubo bubo*

Gildeskål: 1 ind. Fleinvær ca. 12/ 8 (kilde: THE).

Snøugle *Bubo scandiacus*

(=*Nyctea scandiaca*)

Rana: 1 ind. Akersvatnet lengre tid om sommeren (ASØ, ØSN).

Vestvågøy: 1 ind. v/Leknes i jan. (Vibeke Frantzen).

Haukugle *Surnia ulula*

Hekking: Grane: Par m/min. 2 juv. på gården Nordli, Nedre Fiplingvatn 17/6 (AIO).

Andre obs.: Bodø: Skjerstad: 1 ind. Skar 18/4 (MEG, HEG) og 1 ind. Ljøsnhammar- en 18/9 (JÅA).

Meløy: 1 ind. Bjærangsdalen 11/1 (Ola Arnfinn Loe) og 27/9 (Kjell og Sverre Birkelund), samt 1 ind. Storøya 26/3 (ØBI).

Narvik: 1 ind. sør av Bjerkvik 9/12 (Stein Nilsen).

Rana: 1 ind. Krukki – Bjellådalen 1/9 (angrep observatør), 1 ind. Olia (ved E12) 20/9 og 1 ind. Granneset 20/9 (EFU). Dessuten 1 ind. Rauvatnet (E12) (Jorunn Zahl) og 1 ind. Røvassdalen 21/11 og 5/12 (POS, AEN). Invasjonsartet opptreden i Rana/Hemnes høsten/førjulsvinteren, og ovenstående observasjoner utgjør nok kun et utvalg av funnene som ble gjort (NRL).

Spurveugle *Glaucidium passerinum*

Hekking: Saltdal: 5 pull. i kasse Melbu og sannsynlig hekking Engan, Bakken (JÅÅ).

Uvanlig lokalitet: Alstahaug: 1 ind. Alstahaug kirke 1/3 (PSH, Lise Hatten).

Nordfylket: Hamarøy: 1 ind. Skutvik 19/1 (Helge Kristensen). Fløy mot vindu og døde.

Hornugle *Asio otus*

Nesna: 1 ind. Skogsøy 5 ganger i perioden

9/10-5/12 (AIO). En person i nærområdet hadde sett en sannsynlig hornugle flere anledninger fra tidlig vår. Han hadde også funnet en død (påkjørt?) ugleunge i nærheten. Jordugle ble ikke observert på lokaliteten i hekkeseongen, så muligens hekket hornugle her (Kilde: AIO).

Tårnseiler *Apus apus*

Uvanlig lokalitet: Herøy: 1 ind. Flostad, Sør-Herøy 26/6 (AIO).

Bieter *Merops apiaster*

Røst: 1 ad. Røstlandet 23-24/6** (D) (Thomas Svensson m.fl.). Skal også være sett på Værøy 22/6.

Funn nr. 7 i Nordland av denne arten som nærmest hekker sør og øst i Europa.

Hærfugl *Upupa epops*

Gildeskål: 1 ind. Forstranda 13/10 (Else Sølle).

Vendehals *Jynx torquilla*

Hekking. Grane: 1 par i kasse, Fiplingdalen primo juli (John Solbakken).

Vågan: 1 ind. Kvitfossen 22/5 (FSO).

Gråspett *Picus canus*

Alstahaug: 1-3 ind. på 4 ulike lokaliteter i perioden 10/1-18/4 og 6/10-23/11 (PSH).

Dønna: 1 M Sandstrak 19/9 (PSH, Reidar Haugan).

Meløy: 1 ind. Vallsjøen 27/11 (Anne Marie Nilsen).

Rana: 1 ind. Sneffjellå vinteren 2003-04 (ASØ, ØSN), 1 F Stien, Dalselv 1-3/2 (Eva Stien Mathisen), 1 ind. Ravnå, Langvatnet feb.-mars (ARA), 2 ind. Skonseng ca. 25/3 (Egil Larsen), 1 M Brendåsen 14-17/11 (Eva Jamtjord) og 1 F Ytteren 12-27/12 (AEN).

Grønnspekk *Picus viridis*

Brønnøy: 2 ind. hørt ved Lislevatnet, sør for Sausfjellet 24/7 (AIO).

Meløy: 1 ind. Meløya 27/11 (Terje Tindvik).

Svartspekk *Dryocopus martius*

Grane: 1 M i hekkeshull v/Trofors 1/4 og 1 ind. i reirhull v/Svenningdal 17+26/4 (AIO).

Hemnes: 1 ind. hørt Bjerka 10/8 (POS). Se Rana under.

Leirfjord: 1 ind. Bardal 10/8 (POS).

Rana: 1 ind. hørt flere ganger Steinbekkhaugen, Grubhei om våren/sommeren (EFU). 2 ind. Nerstraumen 12-27/6. Senere ble 2 ind. funnet død samme sted, drept av røyskatt (Einar Almlil). Min. 10 enkeltobs. i Rana/Hemnes. Økende bestand (NRL).

Vefsn: Min. 1 ind. vinter-vår Svarttjønnli, Drevjedalen. Laget store hull i fraflyttet hus (Magnus Svarttjønnli, KAM, POS).

Dvergspekk *Dendrocopos minor*

Fauske: 1 ind. 16/5 Valnesfjord (kilde: THE).

Saltdal: Rognan og Nestby: mange obs. 16/3-23/7. Ad. som samlet mat sett 19/6 (JÅA).

Tretåspekk *Picoides tridactylus*

Nord for Saltfjellet: Andøy: 2 ind. Nøss (ØBI).

Ballangen: 1 ind. Havn i sept. (HØD).

Bodø: 1 ind. Vatnvatnet 1/5 (THE) og 1 ind. Bodøsjøen 9/10 (HEG, MEG).

Evenes: Sett 3-4/6 (Eirik Grønningsæter til TMH).

Meløy: 1 par Spildra 4/1 (Magnar Fagerli).

Saltdal: 1 F Nestby 8/7, 1 M Nestbyfjellet 8/11 og 1 F Medby 20/12 (JÅA).

Sandsvale *Riparia riparia*

Vestvågøy: Ny koloni på Haukland.

Låvesvale *Hirundo rustica*

Fra 1991: Avvikende fugl: Grane: 1 albino ind. Fiplingdalen 17/8 (John Solbakken).

Amursvale *Hirundo daurica*

Fra 2003: Nesna: 1 ad. Remmå 2/6** (D) (AIO, COL).

Funn nr. 2 i Nordland av denne arten som nærmest hekker i Sør-Europa.

Tartarpiplerke *Anthus richardi*

Dønna: 1 ind. v/Havsundet Vandve 2-3/10* (PSH, AIO).

Røst: 2-3 ind. Røstlandet fra midten av sept. og ut i okt. 1 ind. Skomvær 29/9 (MEG m.fl.).

Funn nr. 11-13 i Nordland av denne arten som nærmest hekker i Sibir.

Sibirpiplerke *Anthus hodgsoni*

Røst: 1 ind. Røst lufthavn 26/9** (Jon Sebastian Ludvigsen, T. T. Andersen). Andre funn i Nordland, begge på Røst, av denne piplerka som nærmest hekker nord i Russland.

Sibirpiplerke, Røst. Foto: Thomas Bentsen

Tundrapiplerke *Anthus gustavi*

Fra 2002: Træna: 1 ind. Husøy 26/9** (TKO). Funn nr. 3 i Nordland (11 i Norge) av denne piplerka som nærmest hekker nord i Russland.

Sitronerle *Motacilla citreola*

Fra 2003: Røst: 1 ind. (1K) på Røstlandet 30/9-1/10** (D) (MEG). Funn nr. 7 i Nor-

dland, alle på Røst, av denne erla som hekker helt øst i Europa.

Linerle *Motacilla alba*

Tidlig obs.: Meløy: 1 ind. Ørnes 4/3 (HEG).

Svartryggerle *Motacilla alba yarrellii*

Røst: 1 ind. (1K) på Røstlandet 26/9 (HEG, MEG).

Træna: 1 F Husøy 19-20/9 (TKO, MMØ).

Funn nr. 8-9 i Nordland av denne underarten som er den dominerende linerla i Storbritannia.

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Hekking/hekkeadferd/mulig hekking:

Bodø: Sannsynlig hekking (kilde: THE).

Leirfjord: 1 ad. matet unge Levang juli (Terje Evertsen).

Meløy: 1 par matet 2 utfløyne unger Halså 25/7. Ny hekkefugl for kommunen (ØBI).

Moskenes: Bilder av unge fra Sørvågen i Lofotposten 18/8.

Saltdal: Ca. 10 par (3 reir funnet) Nestby, 5-6 unger i et reir 22/7. Par m/4-5 unger Høyjarfallmoen 28/8 (JAÅ).

Vestvågøy: Invasjon fra midten av mai. Mye fugl hele sommeren og høsten. Ringmerking viste sannsynlig hekking.

I store deler (hele?) av fylket var det om sommeren/høsten store mengder sidensvans. Over er kun tatt med "hekking".

Gjerdsmett *Troglodytes troglodytes*

Sannsynlig hekking: Træna: 3 ind. med hekkeoppførsel Sanna 11-12/6 (KAM, Thomas Bjugn).

Vinterobs.: Alstahaug: 1-2 ind. Tjøtta 11/1-18/3+29/12, 1 ind. Offersøy 1-17/2+5/12 (PSH).

Dønna: 1 ind. Hestad 26/12 (AIO, COL).

Herøy: 1 ind. Sivalen og 1 ind. Storvatnet, begge Nord-Herøy 25/12 (AIO).

Vestvågøy: 1 ind. Gravdal 24/2 (Jon Olav Larsen) og 1 ind. Ballstad "en stund" rundt 15/3 (John Gunnar Halse).

Rødstrupe *Erithacus rubecula*

Vinterobs.: Vestvågøy: 1 ind på Evjen hele vinteren fra nyttår av (Tom Jensen).

Svartrødstjert *Phoenicurus ochruros*

Fra 2003: Røst: 1 ind. nord på Røstlandet 9/4* (D) (HEG). Funn nr. 11 i Nordland av denne arten som i Norge hekker fåtallig, særlig rundt Oslofjorden.

Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus*

Hekking i ny kommune: Vestvågøy: 1 par m/reir på Hagskaret 15/7 (ABS).

Sen obs.: Røst: Flere fugler primo okt. med 1-2 ind. nesten daglig. Siste obs. 12/10 (RØF).

Buskskvett *Saxicola rubetra*

Sen obs.: Røst: Flere ind. primo okt. Siste obs. 1 F-farget 19/10 (RØF).

Ringtrost *Turdus torquatus*

Sen obs.: Røst: 1 ind. Røstlandet 13/11 (RØF).

Taigatrost *Turdus ruficollis*

Fra 2003: Alstahaug: 1 M Tjøtta 8/10** (PSH). Første funn i Nordland (21 i Norge) av denne arten som hører hjemme i Sentral-Asia. Fuglen viste karakterene til underarten atrogularis. Denne formen har eget navn: svartstrupetrost. Samtlige norske funn er av denne underarten.

Rødvingetrost *Turdus iliacus*

Vinterobs.: Bodø: 1 ind. Bodøsjøen 20/1 (THE).

Duetrost *Turdus viscivorus*

Røst: 1 ind. Røstlandet 16-17/10 (THE)

m.fl.). Funn nr. 4 i Nordland av denne arten som i Norge hovedsakelig hekker på Østlandet.

Gresshoppesanger *Locustella naevia*

Rødøy: 1 M Tjongsfjord 1-10/7* (D) (ØBI, Ulf Nicolaysen, HEH, Ronny Hope). Funn nr. 6 i Nordland av denne arten som i Norge hovedsakelig hekker på Sør- og Østlandet.

Myrsanger *Acrocephalus palustris*

Meløy: 1 ind. Spilderdalen 10-13/7* (Magnar Fagerli). Funn nr. 7 i Nordland av denne sangeren som i Norge hekker spredt langs kysten fra og med Rogaland til svenskegrensa, samt på Østlandet.

Busksanger *Acrocephalus dumetorum*

Fra 2003: Røst: 1 ind. Røstlandet 21/9** (D) (Kjell Ruud Mjølvsnes m.fl.). Første funn Nordland (knappt 50 i Norge) av denne arten som hekker fra Finland og østover.

Gulsanger *Hippolais icterina*

Hekking: Brønnøy: 1 familiegruppe (min. 3 ind.) sør for Sausfjellet 24/7 (AIO).

Hauksanger *Sylvia nisoria*

Bodø: 1 ind. ringmerket v/Helligvær 26/9. Alder ukjent. (kilde: THE).

Rødøy: 1 ind. fanget Myken 27/9* (D) og 2 ind. 1/10 (det ene samme som 27/9) (TKO, MMØ).

Røst: 1-2 ind. nesten daglig i perioden 11/9-6/10. Sannsynligvis 3 ind. totalt (RØF).

Træna: 2 ind., det ene fanget (D), Husøy 14-20/9* og 1 ind. Selvær 16/9 (TKO, MMØ).

Alle fuglene fra Rødøy, Røst og Træna var 1K-fugler.

Møller *Sylvia curruca*

Hekkeforsøk: Træna: 1 syngende ind. Husøy 20/7. (Øivind Syvertsen). Fuglen

hadde vært på stedet i lengre tid og hekkeforsøk fant sted, men mislykkes, trolig på grunn av katt (Innehaver av Træna Gjestegård). LRSK kjenner ikke til at arten har gjennomført vellykket hekking i fylket.

Annet: Bodø: 1 svært sent ind. Hunstadmoen 9-14/11* (HEG).

Herøy: 1 syngende ind. Ytre Øksningen 13/7 (AIO).

Rødøy: 1 ind. Myken 1/10 (TKO).

Røst: Røstlandet: 1 ind. 13/6, 25/6, 11/9, 14/9, 18/9, 3-4/10 og 6/10. Dessuten 3 ind. 16/9 (RØF).

Tornsanger *Sylvia communis*

Hekking: Vega: 4-5 par (TKO).

Tidlig obs.: Alstahaug: 1 M v/kirka Tjøtta 19/4 (PSH).

Nordfylket: Røst: Røstlandet: Sett juni og aug. 1 ind. bli merket 30/9. Videre 3 ind. 1/10 og 1 ind. 4/10 (RØF).

Hagesanger *Sylvia borin*

Sen obs.: Røst: 1 ind. 14/6 dessuten nesten daglig om høsten fram til og med 16/10 (RØF).

Vågan: Flere obs. i Laukvik fram til 7/11 (FSO).

Munk *Sylvia atricapilla*

Rekordstort antall: Røst: Hele 50 ind. Røstlandet 17/10 (RØF). Nordlandsrekord?

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Alstahaug: 1 ind. Tøtta 27/9** (PSH). Funn nr. 2 i Nordland av denne arten som hører hjemme i Sentral-, Øst- og Sør-Asia.

Gulbrynsanger *Phylloscopus inornatus*

Rødøy: 1 ind. Myken 27/9* (D) (TKO, MMØ).

Røst: Røstlandet: 1 ind. 25/9, 2 ind. 26/9, 4 ind. 27/9 og 1 ind. 30/9-3/10, i alt min. 6 ulike fugler (RØF).

Træna: 1 ind. Husøy 19-20/9 og 2 ind.

22/9* (D) (TKO, MMØ, Ivar Johansen).
 Værøy: 1 ind. i plantefelt 6/10 (Kjetil Bekkeli).
 Denne arten hekker fra Uralfjellene og øst-
 tover.

Gulbrynsanger, Røst. Foto: Thor-Edgar
 Kristiansen

Blekbrynsanger *Phylloscopus humei*
 Fra 2003: Rødøy: 2 ind. Myken 10-12/10**
 (D) (TKO, MMØ). Regnes av NSKF som
 2 separate funn siden fuglene ikke ble sett
 sammen. Funn nr. 2 og 3 i Nordland (20 i
 Norge) av denne arten som hører hjemme i
 Sentra-Asia.

En av blekbrynsangerne fra Myken. Foto:
 Terje Kolaas

Bøksanger *Phylloscopus sibilatrix*
 Meløy: 1 ind. Bjærangsdalen 18/7 (Sverre
 Birkelund).
 Leirfjord: 1 ind. Kaldkloven, Sundøya 1/8
 (PSH).

Nesna: 1 ind. Nesna 1/10* er en sen obs. (AIO).
 Røst: Røstlandet: 1 ind. 18-20/8, 11/9, 16/9
 og 30/9 (RØF).

Gransanger *Phylloscopus collybita*

Gransangere som viser tegn til østlig opp-
 prinnelse, P. c. 'fulvescens'/tristis, sees i
 fylket av og til fra slutten av sep. og ut okt.
 I 2004 gjelder dette min. 1 ind. på Myken,
 Rødøy og flere ind. på Røst. Det er ofte
 svært vanskelig å fastslå sikker underart-
 stilknytning. Her er "fugl i hånd" oftest
 en forutsetning, men selv da er det ikke
 sikkert at en "kommer i mål". (Se British
 Birds aug. 2005 vedr. disse formene av
 gransanger.)

NB: Ingen av observasjonene er godkjent/
 behandlet av NSKF.

Fuglekonge *Regulus regulus*

Høyt antall: Rødøy: Min. 50 ind. Myken
 13/10 (AIO).

Svarthvit fluesnapper *Ficedula hypoleuca*

Sen obs.: Røst: Sett fram til 19/10 Røst-
 landet (RØF).

Træna: 1 ind. (1K) Husøy 5/10 (TKO).

Gråfluesnapper *Muscicapa striata*

Sen obs.: Træna: 1 ind. (1K) Husøy 5/10
 (TKO).

Stjertmeis *Aegithalos caudatus*

Hekking, Saltdal: 1 kull med utflyyne unger
 Botnvatn 7/6 og 1 kull Nestby 11/7 (JAÅ).

Andre obs.: Ballangen: Flokk i sept. (HØD).
 Fauske: 13 ind. Nes, Valnesfjord 1/11
 (Gunnar Rofstad, Hanne Etnestad).

Meløy: 5 ind. Bjærangsdalen 16/10 (Ole og
 Sverre Birkelund).

Rana: Min. 10 ind. Utskarpen 28/10 (Stig
 Lundmo).

Røst: 2 ind. Røstlandet 25/10 (RØF).

Løvmeis *Parus palustris*

Meløy: 2 ind. Halså 12/3 (ØBI). Eneste kommunen i fylket der arten opptrer regelmessig.

Lappmeis *Parus cinctus*

Fra 1984: Grane: 1 ind. Fiplingsvatn 14/3 og 25+31/12 (John Solbakken).

Kjøttmeis *Parus major*

Hekking i ny kommune: Røst: 1 par fikk frem minst 7-8 unger (RØF).

Trekryper *Certhia familiaris*

Alstahaug: Tjøtta: Min. 3 ind. Kråvikvatnet 5/10 og 1 ind. 1/12. 1 ind. Storvatnet 9-15/11 (PSH).

Meløy: 1 ind. Fykan 5/4 (Jan Inge Karlsen). Saldal: Mange obs. Høyjarfallmoen 5/4-6/10. Kjeftet på spurveugle siste dato (JÅA).

Pirol *Oriolus oriolus*

Røst: 1 ad. M og 1 trolig M (2K) Røstlandet 13/6* (D) (MEG, HEG). Ungfuglen var på øya i alle fall fram til 26/6. En fugl, ikke bestemt på kjønn og alder, ble hørt 29/7* (AIO). Fuglen ble også sett av lokalbefolkningen samme sted 1 eller 2 dager tidligere. Regnes av LRSK som et funn av 2 fugler. Funnet er nr. 6 i Nordland av denne arten som registreres årlig i de sydligste delene av landet.

Tornskate *Lanius collurio*

Røst: 1 ind. (1K) v/flyplassen, Røstlandet 25/9-3/10* (D) og 1 ind. Grimsøya 30/9-1/10 (RØF).

Funn nr. 21-22 i Nordland. Hekker i Norge i Rogaland, Agderfylkene og på Østlandet.

Varsler *Lanius excubitor*

Hekking: Rana: Familie m/minst 3 utfløyne unger Virvassdalen, nordsiden av Andfjellå-

Tornskate, Røst. Foto: Thor-Edgar Kristiansen

ga 15/7 (POS, AEN, Anni Breivik). 1-3 ind. sett i samme området i perioden 30/6-14/8 (EFU, POS). 1. sikke hekking i kommunen. Andre observasjoner fra kommunen: 1 ind. sett flere ganger i løpet av året ved Ravnå, Langvatnet (ARA), 1 ind. Sætermoen, Skonseng 6-7/2 (Rolf Sætermo m.fl.), Andre obs.: Andøya: 1 ind. på Bleik, dato ukjent (Gunnar Nilsen).

Grane: 1 ind. v/Majavaten 17/4 (AIO).

Lurøy: 1 ind. Vassvatnet 7-19/10 (Geir Vatne).

Røst: 1 ind. Røstlandet 17/4 (SBA, BJB).

Lavskrike *Perisoreus infaustus*

Hekking: Rana: Familie med 4 utfløyne unger Båsmofjellet 16/6 (AEN, POS). Andre observasjoner fra kommunen: 1 ind. sett flere ganger ved Ravnå-Glomågadeltaet i aug.-sept. (ARA) og 1 par Snefjellå, Langvatnet vår-sommer (ASØ, ØSN).

Fra 2003: Rana: 4 ind. Dalselv (mot Ros-tadfjellet) i sept. (Bjørn Sverre Falch).

Kaie *Corvus monedula*

Herøy: 1 ind. Høgtun, Sør-Herøy 14/5 (PSH).

Meløy: 2 ind. Engavågen 10/4 (Ola Arnfinn Loe) og 2 ind. Bjæringen 8/5 (Ole Birkelund).

Rana: 2 ind. Engasjyen naturreservat, Yt-

teren (AEN).

Vestvågøy: 2 ind. på Storeide 31/5 (ABS, HVÅ).

Vågan: 1 ind. Svolveværvær havn 10/3 (FSO).

Kornkråke *Corvus frugilegus*

Bodø: 1-2 ind. Rønvikjordene 15-17/4 (THE, Stian Johannesen, Viggo Albertsen).

Kråke *Corvus cornix*

Avvikende ind.: Nesna: 1 delvis albino fugl Nesna 27/3-11/4 (+23/9-2003) (AIO).

Stær *Sturnus vulgaris*

Avvikende fugl: Røst: 1 leucistisk ind. Grimsøya 27/9 (D)fn (AIO m.fl.).

Rosenstær *Sturnus roseus*

Fra 2003: Alstahaug: 1 ad. Tjøtta 10-11/10** (D) (PSH, POS, AEN).

Meløy: 1 ad. Bolga 27/6** (D) (Alf Hansen).

Røst: 2 1K Røstlandet 14-26/9** (D). En av fuglene holdt seg til inn i okt. (THE).

Funn nr.16-18 i Nordland. Arten hekker nærmest fra Svartehavet og østover.

I LRSK-rapporten for 2003 står følgende:

Røst: 1 ad. Røstlandet 4/8** (D) (JST).

Denne fuglen holdt seg på øya til minst 22/8 (HEG, THE).

Rosenstær, Røst. Foto: Thor-Edgar Kristiansen

Bokfink *Fringilla coelebs*

Vinterobs.: Alstahaug: 1-3 ind. (2 MM, 1 F) Tjøtta 1/1-27/2 (PSH).

Nesna: 1 M i hage Nesna 31/1 (AEN, EFU, POS).

Vestvågøy: 1 F på Toftan først i jan. og 1 M sist i des. (HVÅ).

Bjørkefink *Fringilla montifringilla*

Vinterobs.: Herøy: 1 F Sivalen, Nord-Herøy 3/1 (AIO).

Vestvågøy: 1 M på Toftan først i jan. og 2 MM sist i des. (HVÅ).

Grønnsisik *Carduelis spinus*

Sannsynlig kysthekking: Vega: hekking sannsynlig flere steder (JAN).

Vinterobs.: Alstahaug: 1 ind. Parkveien, Tjøtta 1/1+15/2 og 1 ind. Skeilia 10/1 (PSH).

Saltdal: Småflokker på maks. 10 ind., Høyjarfallmoen 11/1-ut april (JÅA).

Avvikende ind.: Røddøy: 1 "misfarget" fugl Tjong 24/4-17/5 (D) (Inger Tjong).

Tornirisk *Carduelis cannabina*

Nesna: Min. 1 M (kanskje 4-5) Nesna Leirholmen 19/7* (AIO, COL).

Bergirisk *Carduelis flavirostris*

Vinterobs.: Vestvågøy: 1 ind. Toftan 20/12 (HVÅ).

Brunsisik *Carduelis (flammea) cabaret*

Røst: 1 ind. Røstlandet 16/9 (THE).

Vestvågøy: 14 ind. ringmerket i høst: 9 i Stamsund (Inge Strømnes) og 5 på Toftan (HVÅ).

I fagmiljøene diskuteres for tiden status til denne formen som inntil nylig ble betraktet som en underart av gråsisik. Resultatet blir kanskje at splittelsen oppheves.

Båndkorsnebb *Loxia leucoptera*

Rana: 1 F Fesklausvatnet 23/7* (AEN).
Vestvågøy: 2 juv. Storeide 29/6 (FSO), 1 F + 1 juv. på Gravdal 19/7* (D) (Jon Olav Larsen), 1 M Sandberg 12/12* (Johan Simes).
Vågan: Min. 3 ind. (familie) Knutmarka, Svolvev 8/7 (JST).

Grankorsnebb *Loxia curvirostra*

Hekking i ny kommune: Meløy: 1 par matet 1 utflyøyen unge Bjæringen 11/7 (Ole Birkelund).

Furukorsnebb *Loxia pytyopsittacus*

Mulig hekking: Meløy: 1 par obs. under kurtise og samling av reirmateriale (ØBI).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Rødøy: 1 ind. (1K) Myken 27/9 (TKO, MMØ).

Røst: Røstlandet: 3-4 ind. 11/9. Sett nesten daglig fram til 20/9* (D), i alt 4-6 ind. Regnes som 2 funn av LRSK. (RØF).

Fra 2002: Træna: 1 ind. (1K) ringmerket Husøy 26/9* (D) (TKO).

Funn nr. 14-17 i Nordland av denne arten som i Norge hovedsakelig hekker på Sør- og Østlandet.

Konglebit *Pinicola enucleator*

Meløy: 1 M Halså 25/4 (ØBI).

Gamle obs: Grane: Flere ind. Fiplingdalen i 1973-74 og 2 ind. høsten 1999 samt 5 ind. Simskaret 29/9-1979 (John Solbakken).

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes*

Grane: 1 ind. (M?) Sildre i Fiplingdal 1-2/5 (John Solbakken til Rana Museum).

Hemnes: 1 ind. Hemnesberget april (Åge Karlsen) og 1 M Breivika 1/5 (D) (Bjørn Sverre Falch).

Rana: 1 ind. Svartvassheia, Skonseng 30/4

(Egil Myhre).

Saltdal: 2 ind. Rognan 13/6 (JÅA).

Træna: 1 ind. Husøy 22-24/4 (Ivar Johansen).

Tysfjord: 1 ind. Drag ca. 20-25/7 (Webjørn Norås til Rana Museum).

Værøy: 1 ind. Værøy 17/5 (Frank Cris-tensen).

Vågan: 1 ad. daglig Stranda, Svolvev 2-20/5 (Svein Arne Andersen) og 1 ind. Vest-pollen 22-24/5 (Hilmar Karlsen).

Øksnes: 1 M i hage, Øksnes 26/4 (D) (Isak Isaksen m.fl.).

Fra 2003: Vega: 1 ind. Marken i ca. 3 uker om våren (Torbjørn Pedersen). 2. funn i kommunen.

Lappspurv *Calcarius lapponicus*

Tidlig obs.: Nesna: 1 M Skogsøy 27/4* (D) (AIO).

Sen obs.: Røst: Opptil 35 ind. Røstlandet 21/9+3/10. Dessuten mulig hekking (RØF).

Snøspurv *Plectrophenax nivalis*

Stor antall kort tid etter hekkesesongen:

Rana: ca. 100 ind. Nasafjellet 15/8 og ca. 50 ind. Saltfjellet 19/8 (Kristian Sivertsen).

Vinterobs.: Bodø: Min. 4 ind. Helligvær primo des.-ut året (Kilde: Ståle Prestøy).

Gulspurv *Emberiza citrinella*

Høyt antall: Bodø: Min. 60 ind. Bodøsjøen 14/11 (HEG).

Lofoten: Vågan: 2 MM Laukvik 23/1 (FSO).

Hortulan *Emberiza hortulana*

Røst: 1 ind. Røstlandet v/sjøppelfyllinga 25-26/9* (D) (Thomas Bentsen m.fl.).

Vågan: 1 ind., trolig ad., Øyhelle, Store Molla 27-28/9* (FSO). Funn nr. 3-4 i Nor-dland etter 1900. Arten er nå direkte truet i Norge.

Dvergspurv *Emberiza pusilla*

Røst: Røstlandet: Hele 3 ind.: 19* (D) + 27-29/9* (D) samt 17/10 (RØF). Funn nr. 4-6 i Nordland, men de første høstfunn, av denne spurven som i Norge bare er påvist hekkende i Finnmark.

Hvitstrupespurv *Zonotrichia albicollis*

Fra 2003: Røst: 1 M Røstlandet 17-28/6 og Grimstøya 19-24/9** (D) (MEG m.fl.) Funn nr.1 i Nordland (nr. 2 i Norge) av denne nordamerikanske spurven. Se også Havørna – 2003.

*Hvitstrupespurven
fra Røst 2003.*

Foto: Martin Eggen

Observatørliste:

ABS-Ann Britt Simonsen
AEN-Arne Engås
AIO-Atle I. Olsen
ARA-Asmund Ravnå
ASØ-Annette Sønvisen
BJB-Bjørn Berg
COL-Cecilia Olsen
EBE-Espen Bergersen
EFU-Einar Furuheim
FSO-Frantz Sortland
HEG-Håvard Eggen
HEH-Helga Saksen Hammer
HHO-Helge Emil Holand
HDY-Helge Dypfest
HVÅ-Harald Våge
HØD-Harry Ødegaard
JAN-Johan Antonsen

JGJ-John Gunnar Juliussen
JST-John Stenersen
JÅA-Johan Åge Asphjell
KAM-Kjell A. Meyer
MEG-Martin Eggen
MMØ-Morten Mørkved
NRL-NOF Rana lokallag
NVL-NOF Vestvågøy lokallag
POS-Per Ole Syvertsen
PSH-Paul Shimmings
RØF-”Røstfolket”, rapport sammenfattet
av Martin Eggen
SBA-Steve Baines
TAA-Tommy A. Andersen
THE-Thor Edgar Kristiansen
TKO-Terje Kolaas
TMH-Trond Magne Haugen
ØBI-Øystein Birkelund
ØSN-Øyvind Snefjell

PROSJEKT HEKKENDE ÆRFLUGL I MELOY

av Øystein Birkelund

I perioden 31.mai til 6.juni 2005 ble hekkebestanden av ærfugl undersøkt. Forrige gang en slik telling ble foretatt, var i 1988. Da viste resultatet ca 400 par.

Resultatet i år var nedslående, men ikke særlig overraskende. Meldinger fra øyene har vært foruroligende, men en reduksjon på ca 50 % var likevel mer enn forventet. Nedgangen må betegnes som dramatisk. For å finne ut om nedgangen har stagnert, eller om det er en jevn nedgang, vil det være nødvendig med tilsvarende tellinger de nærmeste årene.

Ærfuglpar. Foto: John Stenersen

En kan gjerne spekulere i årsakene til nedgangen, men for å få sikre fakta på bordet, bør det settes i verk undersøkelser for deretter å sette inn tiltak. Dette er Fylkesmannen gjort oppmerksom på gjennom rapporten fra Sør-Salten lokallag.

Viktige årsaker, som sannsynligvis virker sammen, kan være:

- stor predasjon av mink. Opptil 70 mink er tatt i feller i deler av Bolgværet siste år. Meløy kommune har innført skuddpremier på mink fra 1.1.05.
- stor trafikk av folk i hekkesesongen. Gjerne med hunder som slippes løs på holmer og øyer.
- redusert mattilgang.

Resultat av telling:

Mesøy-området	3 par
Teksmona	9 par
Gåsvær	51 par
Støtt/Støttvær	81 par
Bolga/Bolgvær	26 par
Meløy/Meløyvær	9 par
Varkgård	10 par
Otervær	4 par
Flatvær	6 par
Fastlandet	17 par
Totalt:	215 par

Kjell Arne Meyer til minne (1946 – 2005)

På ettermiddagen tirsdag 31. mai 2005 var Kjell Arne Meyer og fire andre medlemmer av lokallagene i Rana av Norsk Ornitologisk Forening og Norsk Zoologisk Forening på ugletur. Det hadde vært bra med smågnagere i distriktet gjennom vinteren og våren, det var langt flere ugler enn vanlig i terrenget og det tegnet således til å bli et godt hekkeår. Målet denne dagen var derfor å sjekke kasser med håp om å få ringmerket noen perleugleunger. Været var strålende og forventningene var på topp hos alle. Den nærmeste kassa hang snaut en mil fra sentrum av Mo i Rana. Ved ankomst var Kjell Arne i svært godt humør. Han tok av seg ryggsekken, men falt så om og ble liggende på skogbunnen. Etter et øyeblikks forvirring innså vi som var til stede at dette var alvor, og førstehjelp ble igangsatt. Ambulansemannskaper var på stedet etter rundt 20 minutter, men Kjell Arnes liv sto ikke til å redde.

Kjell Arne ble født den 26. april 1946. Han vokste opp i Lenvik kommune i Troms, som den yngste i en søskenflokk på fire. Familien bodde en periode på Nordmøre, men tidlig på 1960-tallet flyttet de til Mo i Rana. Som ung mann tilbrakte Kjell Arne et år til sjøs. Seinere ble det jobb på Koksverket på Mo, hvor han i en årrekke var kranfører. I forbindelse med omstillingen i Rana på slutten av 1980-tallet, da den stats-eide industrien ble nedlagt, skolerte han seg som taksidermist og var fra 1990 ansatt som preparant og museumstekniker ved daværende Rana museum, naturhistorisk avdeling. På arbeidsplassen fylte han all-

sidige roller, fra preparering til feltarbeid og guiding av skoleklasser, som brannvernleder og altnuligmann.

Kjell Arne var en sentral og drivende kraft i lokallagene av NOF og NZF i Rana, og hans innsats gjennom mange år var av svært stor betydning for det stedlige ornitologiske og zoologiske miljøet. Ved sin bortgang, ikke lenge etter at han fylte 59 år, var han leder for NOF-laget og satt i styret for NZF-laget. Rana Zoologiske Forening ble stiftet i januar 1970. Kjell Arne var med fra starten, og helt fra 1972 betjente han styreverv. Lokallaget av NOF var han selv med på å stifte i 1983. Han ivaretok i perioder de fleste verv og oppgaver som foreningsvirksomheten bød på, blant annet som redaktør/redaksjonsmedlem for NZFs eneste lokaltidsskrift «Ranas Dyreliv». For mange yngre medlemmer var han en inspirerende læremester, og hans sosiale evner – i møter og på turer – bidro til å holde foreningens virksomhet i gang. Kjell Arne var en dyktig og ivrig naturfotograf, og mangt et lokalt foreningsmøte har vært basert på hans bilder, formidlingsglede og fortellerevne. Han var naturligvis også hyppig turleder.

Også for NOFs fylkesavdeling i Nordland var han en viktig person. Blant annet satt han flere år i den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen. Han vil imidlertid særlig bli husket for boka «Fugler i Nordland», som forelå høsten 2004 – den første samlede framstillingen over fuglelivet i Nordland fylke.

Kjell Arne var en dyktig feltornitolog og sto sentralt i mange prosjekter utført av de lokale foreningene opp gjennom årene, enten i planleggingen eller i gjennomføringen. Han hadde også mange kontakter inn i fagmiljøer utenom Rana. Blant annet var han en viktig støttespiller for Fylkesmannen i Nordland og Norsk institutt for naturforskning i forbindelse med diverse verne- og kartleggingsprosjekter i Nordland. Hans synspunkter og engasjement i naturvernsaker kunne i blant være kontroversielle, men han nøt likevel stor respekt i lokalmiljøet blant beslutningstakere, byråkrater og befolkningen i sin alminnelighet.

En meget engasjert og uredde naturens tals-

mann er med dette så alt for brått og tidlig revet bort. En nær fullsatt Mo kirke fulgte begravelsesseremonien den 9. juni, og rundt 170 personer skrev sitt navn i den framlagte kondolansesprotokollen den dagen. Han etterlot seg to voksne døtre. Vi lyser fred over hans minne, men vet at hans navn vil leve videre. Innkjøp av ny foreningsbåt er under forberedelse, med midler fra foreningene og gavebeløp som ble gitt i forbindelse med begravelsen. Båten vil bære navnet «Kjell Arne Meyer».

Per Ole Syvertsen

Styrene i Rana Zoologiske Forening og Norsk Ornitologisk Forening, Rana lo-

*Kjell Arne Meyer og hunden Trixie - trofaste følgesvenner gjennom 16 år.
Foto: Ellen Murbræck*

VEKST AV HAVØRNSTAMMEN I SKOTTLAND

av Harald Misund

INNLEDNING.

Det er nå gått noen år siden prosjektet med overføringer av havørn fra Norge til Skottland ble avsluttet, det skjedde i 1998. Det kan være av interesse å se hvordan dette vellykkede prosjektet har utviklet seg fram til i dag, siden vår landsdel var opphavet til den helt nye havørnstammen.

I sin bok "The return of the SeaEagle" har John A. Love skrevet utførlig om havørnas tidligere utbredelse i Skottland, og menneskenes utryddelse av den. Den siste fugl ble skutt på Shetland i 1918, en albino fugl som var fotografert ca. 1912, sannsynligvis den eneste fotograferte havørn på de Britiske øyer (Love 1983). I alt en sørgelig lesing. Det første lysglimtet kommer først i 1957, da tanken meldte seg om å få den stolte fuglen tilbake til Skottlands kyst.

25 ÅR MED HAVØRNA TILBAKE I SKOTTLAND.

I november 2000 var jeg på øya Skye for å feire 25 års jubileum av denne begivenhet i Aros senter like utenfor Portree. Veggene i det nye forsamlingshuset var for anledningen prydet av havørntegninger fra skolebarn. Skolebarna hadde i løpet av sommeren fått følgelivet i et havørnreir, ikke så mange kilometer unna. Dette ble et møte med mange engasjerte mennesker som hadde kommet fra flere utkantsteder i Skottland, og som på forskjellig vis har medvirket til at den lille og skjøre havørnstammen har utbredt seg til stadig nyere

hekkeplasser, eller rettere sagt tatt de gamle hekkeklassene sine i bruk.

Det var for meg en følelsesladet stemning når Alan Reid sang Iolair na Mara (havørna), fuglen med de solfargete øyne (Eagle with the Sunlit Eye). Jeg tenkte på alle de ørneungene jeg har pakket for tur over Nordsjøen. Sett inn i redde nøttebrune øyne, med årene en stadig sterkere tvil om at dette kanskje ikke var riktig å utføre. Men det jeg visste av erfaring, var å få flest mulig fugler sendt samlet over til Skottland. Slik kunne flere fugler holde sammen den første vanskelige høsten og i årene frem til pardannelse.

Fra den første utsetting, har det gått en "ørnealder". Det er ingen lang tid, men nok til å fastslå at tilbakeføring av havørn til Skottland har vært en suksess. De første parene har klart å etablere seg uten hjelp av foreldrepar og funnet veien tilbake til tidligere generasjoners hekkeplasser i Skottland. Etter min mening et lite under. Det første par med unger som tok til vingene var på øya Mull i 1985, siden har bestanden øket til i alt 19 hekkende par, som hittil har brakt 100 unger på vingene (2000). I år (2005) er bestanden på over 30 hekkende par.

TILBAKEBLIKK

1959

I 1959 startet det første forsøk på å overføre havørn fra Norge til Skottland. Den som sto bak var Pat Sandeman fra Royal Society for the Protection of Birds (RSPB).

Uten å være helt sikker tror jeg at Reidar Brodtkorb var den norske kontakten. Det var to unger og en voksen fugl som kom frem til Glen Etive i Argyll (vestkysten innafør øya Mull). Den voksne fuglen var delvis tam, tatt for å være en kongeørn fanget inn og sendt til London Zoo, men da de oppdaget at det var ei havørn, så ble den returnert til Skottland der den havnet i Edinburgh Zoo. Ungene kom på vingene og en levde kun i en 6 måneders tid før den havnet i ei revesaks. Bare en av fuglene fra det første forsøket hadde Skottlands kyst under vingene. Hvor fuglene kom fra i Norge har det ikke vært mulig å oppspore.

1968

Når vi strevde med å få havørna fredet her i landet, kom en ny forespørsel etter unger til Skottland. Det var RSPB som med sin direktør George Waterstone og havørnvennen Johan Fr. Willgohs ved Universitetet i Bergen som stod bak. (Fig. 1). For Willgohs var Nordland "havørnlandet" der det var en stor nok bestand til å bidra med uttak av unger fra kjente hekkeplasser.

Det blei samlet inn fire unger, der to kom fra Nordland (Bliksvær/Bodø og Lødingen). Utsettingsted var Fair Isle utenfor Shetland.

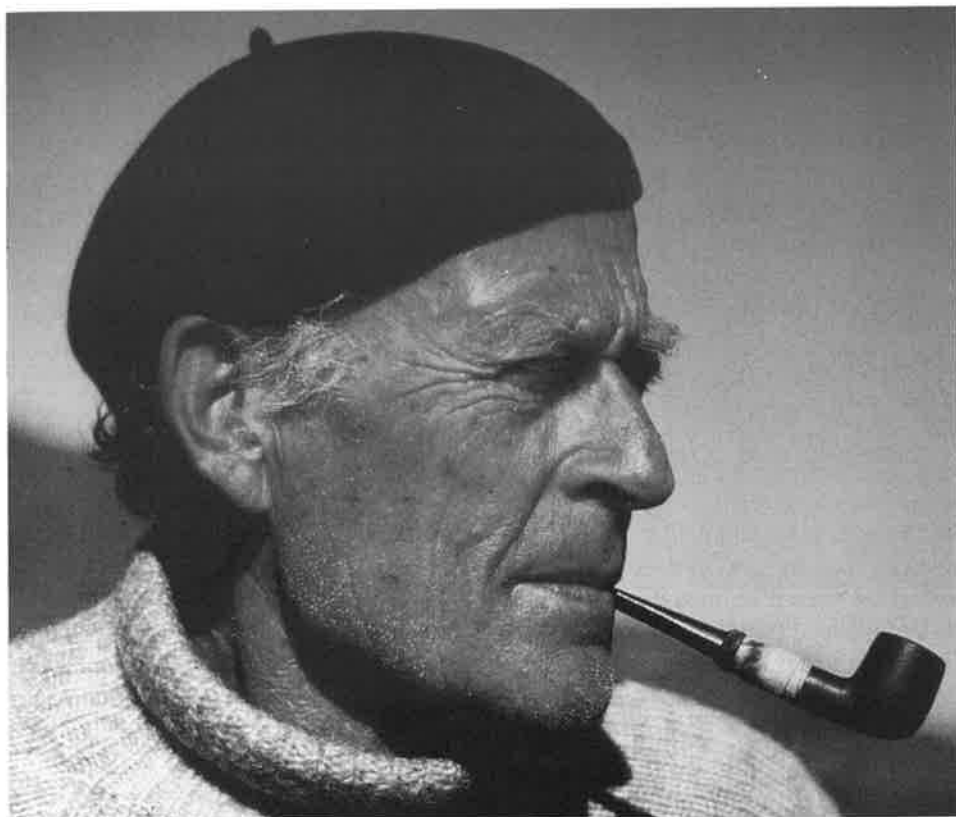

Fig.1: Johan Fr. Willgohs. Foto: Gunnar Bergo

Fig.2: Havørnunger samlet inn i Nordland, klare for transport til Skottland.

Foto: Harald Misund

De to andre kom fra Vikna i Nord- Trøndelag, Willgohs samlet de inn sjøl. Det har ikke vært mulig å finne ut hvem som stod bak leveransen fra Lødingen. Alle fire ungene kom på vingene, en av fuglene forlot øya like etter og blei ikke sett mer, de andre holdt seg på øya til neste år, utpå vårparten forlot to fugler øya. Den siste og gjenværende fuglen døde sist i august, fordi fjærdrakta var blitt tilgriset av olje fra havhest. Hvordan det gikk videre med de to fuglene vites ikke, men det er mulig at de har overlevd frem til neste forsøk. Roy Dennis fra RSPB var ansvarlig for stell av fuglene, og har siden medvirket i prosjektet.

1975-1985

Et nytt og bedre planlagt forsøk startet av Nature Conservancy Council (NCC), med

direktør J. Morton Boyd i spissen, en av dem markerte naturvernerne i Skottland etter krigen. Fra norsk side ble han igjen hjulpet av Johan Fr. Willgohs, en av hovedmennene bak fredningen av havørn fra høsten 1968. Jeg hadde samarbeidet med Willgohs siden 1971, og siden jeg bodde i Bodø overtok jeg ansvaret for innsamlingen fra 1976 (Fig.2.)

I Skottland blei øya Rum i Indre Hebridene valgt som utsettingsted, siden den var et naturreservat eid av NCC. Etter karantenetiden blei fuglene veid, ringmerket, påsatt nummererte vingtagger på under og overside av hver vinge (uestetisk etter min mening) og satt fri (Fig.3).

Havørnungene blei tatt fra reir på kyststrekningen Rødøy til Hamarøy, men de fleste ungene kom fra Salten (Gildeskål-Steigen).

*Fig.3: Astrid Misund og John A. Love med havørna "Astrid", klar til å settes ut i Skottland.
Foto: Harald Misund*

Det blei lagt vekt på å få en størst mulig spredning, og at det skulle tas en unge av reir med to. Fra 1975 til 1985 blei 85 havørnunger overført, av disse kom 82 på vingene. Den første unge av "den nye stamme"

tok til vingene fra øya Mull i juli 1985. John A. Love NCC var ansvarlig for fuglene årene på øya Rum. Han har siden vært aktiv deltager i prosjektet fram til i dag, han bor på South Uist, i Ytre Hebridene og har

fått et havørnpar med en god ungeproduksjon på samme øy.

1993-1998.

Siden tallet av havørn enda var lite, blei det bestemt at en ny pulje var ønskelig. I mellomtiden har det foregått en forandring i organisasjonen i Skottland, siden NCC var omorganisert til Scottish Natural Heritage (SNH). Det blei også valgt et nytt utsettingssted på fastlandet, slik at det var let-

tere å få tak i veterinær, som var nødvendig for å friskmelde fuglene etter den 5 ukers lovbestemte karantenetiden. 59 fugler ble oversendt og 58 kom på vingene. To par av disse gikk til hekking som 4 åringer, og en har kommet tilbake til Norge. Siste overføring i 1998 var på hele 12 unger, det største antall noen gang levert, samme år kom minst 12 unger på vingene av skotske havørnpar. Ansvarlig for dette utsettingsstedet var Greg Mudge SNH, Fort Wil-

ØRNEUNGENE KOM FRA:

1959	3 unger	Glen Etive, Argyll	1 ad. 2 unger, ukjent leveringsted.
1968	4 unger	Fair Isle, Shetland.	2 fra Nordland, 2 fra Nord-Trøndelag
1975			
1985	85 unger	Rum, Indre Hebridene	alle fra Nordland
1993			
1998	59 unger	Ross and Cromarty	58 fra Nordland, 1 fra Møre og Romsdal(døde)

SAMMENDRAG:

25 års jubileum for en vellykket overføring av havørn til Skottland ble feiret i 2000. Oppsummert er 100 unger kommet på vingene, 19 par er etablert. På øyene Skye og Mull er det etablert videooverføring fra reir til publikum, utgifter delvis dekket for EU midler. Havørna har bidratt til utvikling av turistnæringen. Aros Center markedsføres med film og 9000 besøkende har sett på reiret via videooverføringa.

Øya Mull markedsføres som Eagle Island, med egen gruppe av frivillige til å passe på havørnreir. Turister har mulighet til å betrakte bebodde reir fra skjul, det resulterte til 2609 besøkende i løpet av 15 uker.

Det er nå registrert 32 hekkepar i Skottland (2004), egg lagt av 28 av disse parene, derav 15 hekkinger som ble vellykket. Totalt er 19 unger på vingene. Produksjonen av unger i år (2005) har også vært god i Skottland. (John Love per.medd.)

Kilder:

Love John A. 1983 The return of the Sea Eagle, Cambridge Univ. Press, Cambridge.
Sea Eagle Project Team Newsletter (Årsrapporter) fra RSPB Scotland, Etive House, Beechwood Park, Inverness. IV2 3BW. Scotland.

John A. Love SNH, min kontaktmann siden begynnelsen av i prosjektet fram til i dag.

Til minne om Bjørn.

Fuglan og fuglefolket i nord gråt da budskapet om din altfor tidlige bortgang nådde oss den 26. august 2005.

Du var en pioner, og tok på en utmerket måte vare på fuglene.

Vi lærte mye av deg.

Prosjektarbeid, ringmerking og kassehåndtering er bare noen av de områdene hvor du hadde den største kunnskapen, og de beste ferdighetene.

Trolig ville ikke fuglehytta i Elvenesdalen ha sett dagens lys, hvis ikke du hadde vært en pådriver i dette arbeidet. Fuglefolket i Vesterålen vil gjerne minnes deg, med heretter å kalle hytta for Bjørnhytta.

Det du har lært oss, skal vi etter beste evne ta vare på, og lære videre til unge og voksne i Vesterålen.

Vi er deg stor takk skyldig, Bjørn, for ditt utrolige arbeid for fuglene i vår store region.

Vi lyser fred over ditt gode minne!

Ole Petter Bergland

NOF – Vesterålen lokallag

Nordlands første præriesnipe *Bartramia longicauda*

av Atle Ivar Olsen

Turen er kort ”hjem” til Herøy selv om jeg bor på Nesna nå, og hvis været er bra er jeg mye ute for å se etter fugler der – det være seg å sjekke gode lokaliteter eller lete etter nye. Uvanlig mye hvitkinngås var nede på sørtrekk høsten 2005 og det er alltid artig å se hvitkinngås, men det så ut til å være bare noen få småflokker igjen søndag 23. oktober. Litt før kl. 13, mens jeg var på vei hjem fra Tenna for å spise middag, bestemte meg for å ta en runde rundt Solheim på Sør-Herøy, selv om jeg hadde vært en tur der dagen før uten å se gås. Det ble 5 km ekstra, men jeg rakk nok middagen likevel.

Nesten fremme ved 30-sonen før campingplassen stoppet jeg for å speide med kikkerten utover jordene, men før jeg fikk tatt opp kikkerten ble jeg oppmerksom på en fugl som gikk rolig bortover veien. Det var en vader, og den minnet litt om en brushane, men var kanskje en liten tanke større? Merkelig sted, på en grusvei, og veldig sent på året. Jeg gikk ut av bilen for å få sett den bedre. Den var kanskje 30 m unna og spaserte av gårde forholdsvis rolig nå, og så svingte den av fra veien og ned på gårdsplassen foran en sauefjøs. Jeg fikk stilt opp teleskopet og fikk noen glimt av den – underlig fugl og slettes ikke noen brushane. Det første jeg merket meg var en tydelig lys issestripe (midtskill) på hodet og at den hadde gule bein. Den minnet mest om en liten spove, og dvergspove og præriesnipe fløy gjennom hodet. Jeg måtte få den dokumentert og jeg fikk stilt den inn i syne i teleskopet og fikk tatt litt opptak på video av den. Et kort, nesten rett nebb

med mye gult på undernebbet og et stort sort øye (Bilde 1), gule bein og veldig lang stjert – det måtte være en præriesnipe! Jeg bladde litt i Gyldendals store fugleguide (Svensson m. fl., 2004) før jeg fant spovene. Dvergspoven med grå bein og noe lengre og buet nebb kunne raskt utelukkes, mens alle karakterene passet på præriesnipen. Den hadde nå satt seg til ro på en gresskledd gårdsvei kanskje 50 m unna meg og der satt den på ett ben og så rett på meg (Bilde 2). Jeg fikk sjekket en siste karakter som var mørke pilspissflekker på bryst og kroppssider, og disse stod vakkert avtegnet på fuglen.

Nærmere studier av fuglen og av bilder i ettertid (Bilde 3 og 4) viste at fuglen trolig var en årsfugl (1k). Den hadde en frisk fjærdrakt med en lys V på ryggen slik som blant annet juvenil dvergsnipe og myrsnipe, og at skulderfjær og dekkere hadde en tydelig lys brem med et mørkere submarginalt bånd innenfor peker også mot at dette var en ungfugl (Hayman m. fl., 1986).

Nå da jeg hadde dokumentert fuglen og jeg var sikker på identifikasjonen – dette var Norges tredje præriesnipe og den første for Nordland, sendte jeg ut noen SMS-meldinger. Dette førte blant annet til at den ble rapportert på ”BV-mobil”, et varslings-system for aktuelle uvanlige fugleobservasjoner, en times tid etter at den ble oppdaget. Jeg dro hjem og kom nok litt forsinket til middagen, men det var vel for så vidt ikke første gangen at det hadde skjedd ...

Etter middagen ble min kone Cecilia og Varg Sebastian (3 år) med for å se etter fuglen igjen. Etter å ha lett en liten stund skremte Varg den opp, men den landet bare noen få meter lenger borte, og vi kunne se den gå omkring på et sauejorde med noen spredte gressstuer. Jeg hadde avtalt å hente Paul Shimmings på fergeleiet og måtte dra derfra nå, men fuglen var fremdeles til stede på det samme jordet da jeg kom tilbake etter å ha hentet ham.

Den var stort sett lite redd og ved en anledning gikk den under teleskopet mitt og rett forbi Paul! Den tok noen pauser da den satt rolig (Bilde 5), og ellers gikk den omkring og lette etter mat på jordene rundt fjøsen (Bilde 4). Kanskje minnet de spredte gressstustene på beitemarken om hekkeplassene på prærien i Nord-Amerika, eller pampasen i Argentina der de fleste artsfrendene tilbringer vinteren? Den ble sett i flukt noen ganger og det som var mest slående da var den lange stjerten, men ellers virket fuglen ganske mørk og uten spesielle fluktkjennetegn. Ved en anledning fløy den i lav høyde rett mot oss og like over hodene våre. En gang fikk jeg studert den godt da den landet og det virket som om den strakk på vingene litt rett etter landingen, siden den holdt dem utstrakt et like øyeblikk før den foldet dem sammen. Dette er et trekk ved præriesnipe som også er omtalt i litteraturen, og som er illustrert i "The North American Bird Guide" (Sibley, 2000). Minst tre ganger laget den lyd og det var en litt merkelig, klar boblende trille, helt ulikt noe jeg har hørt fra en vader før. Jeg vet ikke helt noen annen fugl den minnet meg om heller? Sibley (2000) beskriver kallelyden i flukt som en "lav, sterk, flytende qui-di-di-du" med siste toner lavere og svakere, og det stemmer egentlig bra med mitt inntrykk, mens beskrivelsen i Svensson (2004) av klare

trillende plystringer i flukt: kip-ip-ip-ip-ip" ikke virket like dekkende for meg. Den gav for øvrig også lyd fra seg én gang mens den satt på bakken, og da var lyden nesten den samme men trillen var lengre og kanskje mer likt den som er beskrevet av Svensson (2004), selv om begge de nevnte felthåndbøkene beskriver denne lyden som en fluktlåt.

Den var fremdeles på stedet da vi dro derfra rett før kl. 17 på ettermiddagen, og da satt den rolig mellom noen gressstuer (Bilde 6). Antagelig hadde den da gått til ro for kvelden siden det var begynt å skumre litt. I løpet av natten kom det litt snø og neste dag var ikke fuglen å finne, til stor skuffelse for tre personer som hadde tatt turen for å få sett den, derav to som var kommet helt fra Trøndelag.

Som nevnt er dette en amerikansk fugl, men den påtreffes så godt som årlig i Europa og da oftest i Storbritannia. Der er det gjort 29 funn i perioden 1950 til 2003 (British Birds Rarities Committee, jf. <http://www.bbrc.org.uk>) og de har en del eldre funn også. Det har vært en der i høst også, i Wales. Ellers så er det minst 3 funn fra Island (Lewington m. fl., 1991) og ett fra henholdsvis Danmark (november 1920; Lewington m. fl., 1991) og Sverige (november 2001; Bunes og Solbakken, 2004) samt fra flere andre land i Europa. Norges første præriesnipe var på Elverum fra ca. 22. oktober 1994 og i ca. 3 uker fremover, men også den forlot stedet etter at det kom et snøfall. Den fuglen holdt seg for øvrig hovedsakelig i en hage i et boligfelt, og ble ikke sett av noen fugleinteresserte men ble "oppdaget" fra et bilde i lokalavisen (Gustad, 1995; Ree, 1995). Den andre præriesnipen for Norge ble sett et kort øyeblikk

under en storm på Ona, Møre og Romsdal, 23. september 2002 (Bunes og Solbakken, 2004). Funnene i Europa er i hovedsak fra juli til desember, så fuglen på Solheim på Herøy er helt tidstypisk.

Siden funnet er fra i år er det ikke behandlet av NSKF ennå, men det er sendt inn rapport. Takk til Per Ole Syvertsen for en grundig jobb med å lese gjennom manuskriptet for feil og for å komme med forslag til forbedringer.

Litteratur

Bunes, V. og Solbakken, K. Aa. 2004. Sjeldne fugler i Norge 2002. Rapport fra Norsk Sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). *Ornis Norvegica* 27 (1): 4-47.

Gustad, J. R. 1995. Sjeldne fugler i Norge 1993 og 1994. *Vår Fuglefauna* 18 (5): 259-302.

Hayman, P. Marchant, J. and Prater, T. 1986. *Shorebirds. An Identification Guide.* Houghton Mifflin Company, Boston.

Lewington, I., Alstrøm, P. og Colston, P. 1991. *A Field Guide to the Rare birds of Britain and Europe.* HarperCollins Publishers, Great Britain.

Ree, V. 1994. Præriesnipen som landet i Texas. *Vår Fuglefauna* 17 (4): 246-248.

Sibley, D. 2000. *The North American Bird Guide.* Pica Press, Sussex, United Kingdom.

Svensson, L., Grant, P. J., Mullarney, K. og Zetterstrøm, D. 2004. *Gyldendals store fugleguide. 2. reviderte utgave.* Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.

<http://www.bbrc.org.uk/waders.htm> (10.11.2005) Nettside til British Birds Rare

Bilde 2. Præriesnipen satt ofte rolig i lengre perioder på ett bein og slappet av. Merk pilspissflekkene på bryst og kroppssider.

Bilde 1. Form på nebbet og fordeling av sort og gult, samt det store mørke øyet er typisk for præriesnipe. Stillbilde fra video.

Bilde 4. Når den lette etter mat gikk den hurtig omkring og speidet etter noe spiselig på bakken, og var da vanskelig å ta bilde av!

Bilde 3. Tegningene på skulderfjær og dekkerne med bare en forholdsvis tynn lys brem og et mørkt bånd innenfor viser at dette sannsynligvis er en fugl født i år (1k). Legg også merke til den lange stjerten.

Bilde 5. Noen ganger satt den rolig mer skjult i gresset.

Bilde 6. Slik satt præriesnipen da vi forlot den på ettermiddagen 23. november og den ble ikke sett etter dette.

Alle foto: Atle Ivar Olsen ©.

Lundesommer i Lofoten

av John Stenersen

Lundefuglen er en karismatisk og populær skapning. Her i Lofoten må vi helt ytterst i øyriket – til Røst eller Værøy – for å finne den hekkende. Eller til yttersida lenger nord, ved Nykvåg, på Anda eller Bleik i Vesterålen. Utover seinsommeren dukker det gjerne opp lunder innover i Vestfjorden, men da uregelmessig og i svært varierende antall fra år til år.

Sommeren 2004 var imidlertid et uvanlig år. Allerede i månedsskiftet juni-juli fikk jeg meldinger om "enorme antall" lunder utenfor Svolvær. Både private båtfolk og turistbåter rapporterte om "flak" med lunde på vannet mellom Helle flyplass, Øyhellsundet og Molldøra. Det ble snakket om "tusensvis" av fugler, og selv om slike anslag skal tas med en god klype salt, var det utvilsomt en forekomst langt utover det vanlige så langt inne i fjorden.

Slik masseopptreden av lunde henger gjerne nøye sammen med hvordan hekkesesongen utvikler seg i de nærliggende lundekoloniene. Derfor var det naturlig å ta kontakt med dr. Tycho Anker-Nilssen, som leder NINAs (Norsk institutt for naturforskning) sjøfuglovervåking på Røst, for å høre hvordan det sto til i landets største lundekoloni.

Han kunne fortelle at det var et svært dårlig produksjonsår for lundene på Røst. De voksne fuglene hadde store problemer med å finne nok mat til å fore opp ungene, og etter endt sesong er det beregnet at kun 8 % av ungene vokste opp.

En nøkkel til å forstå lundens hekkesuksess på denne delen av kysten, er silda. Den gyter på bankene utenfor Møre, Trøndelag og Helgeland, og yngelen driver nordover med kyststrømmene til oppvekstområdene i Barentshavet. Denne sildeyngelen er hovedføden til lundene i hekketida. I gode år finnes den i store mengder i havområdene utenfor Røst i de sommerukene da lundene skal fore opp ungen sin. Men silda er lunefull – den endrer både vandringmønster og gyteplass over tid. Og vanntemperatur og andre forhold i havet spiller inn på tilgjengeligheten av sildeyngel.

I de årene da sildeyngelen svikter, må lundene prøve å finne andre fiskearter å fore opp ungene med. Yngel av sil, makrell, og torskefisk kan være erstatning, men kun untaksvis finnes disse artene i stort nok antall til å berge ungeproduksjonen.

For å møte utfordringene med så ustabil næringstilgang, har lundene en langsiktig strategi; de lever lenge, blir seint kjønnsmodne og legger kun ett egg hver sesong. Med en slik langsom reproduksjonstakt fordeler hvert lundepar risikoen over mange år. Hvis de lykkes med å få fram ungene sine til kjønnsmoden alder to-tre ganger i løpet av livet, er det nok til å holde bestanden stabil. Når vi vet at lundene kan bli svært gamle (vi kjenner til at norske hekkfugler har blitt over 35 år gamle), og at den årlige voksendødeligheten er på bare 7-8 %, vil de fleste fuglene oppleve omkring ti hekkesesonger, og ha gode sjanser til å lykkes.

Men det forekommer ikke så sjeldent at sildeyngelen svikter og at det ikke er mulig å finne andre fiskeslag i et omfang som er tilstrekkelig for at ungene skal vokse opp. Da hender det at hele årsklasser av lundunger dør før de når havet.

Tycho Anker-Nilssen sier at observasjonene av så mye lunde langt inne i Vestfjorden rimer bra med utviklingen på Røst; når næringsforholdene er dårlige er det ikke uvanlig at hekkefuglene sprer seg i et mye større område en normalt for å lete etter mat.

Etter de mange tipsene som kom inn, dro jeg selv ut natten til 4.juli. Først en runde med båt i farvannet rundt Henningsvær, og så fra land langs Gimsøystraumen. Det var en flott og stille natt, og det var mye lunde i farvannet. Siden det var mange flokker som fløy forbi i forskjellige retninger, var det vanskelig å anslå antallet, men minimumsanslag rundt Henningsvær var 200 fugl, og i Gimsøystraumen 300.

Under båtturen rundt Henningsvær kom jeg tett innpå flere småflokker med lunde, og til min store overraskelse oppdaget jeg en rekke ungfugler i flokkene. Disse kjennetegnes ved mye smalere og mindre

fargerikt nebb, de mangler voksenfuglenes hornplater rundt nebb og øye, og har anstrøk av grått i det hvite i ansiktet.

Dette er fugler i sitt andre og tredje kalenderår. Alderen kan stadfestes mer nøyaktig ved å se på furene som dannes i nebbet etter hvert som det vokser, og en fugl i sitt tredje kalenderår (i juli innebærer det at den er ganske nøyaktig to år gammel) har utviklet én slik fure, mens en kjønnsmoden fugl, som er fem år eller eldre, vil ha minst tre nebbfurer.

Av de flokkene som lå på vannet rundt Henningsvær var andelen ungfugler anslagsvis 20-30%. Siden jeg ikke tidligere har registrert ungfugler av lunde i våre farvann om sommeren, fant jeg dette svært overraskende.

Tycho Anker-Nilssen forklarer dette med at 4 av de 6 foregående sesonger har gitt god ungeproduksjon, slik at det er mye ungfugl som skal rekruttere til hekkebestanden på Røst de neste årene. Derfor har man også på forskningsstasjonen på Herynken registrert et økende antall ungfugler blant hekkefuglene de siste årene. Disse kommer gjerne gradvis inn til kolonien utover sommeren.

Fuglene t.v. og i midten er ungfugler fra Henningsvær 4.juli 2005. Fuglen t.h. er en voksen hekkefugl fra Røst til sammenligning. Foto: John Stenersen

Et stykke ut i juli så alle lundene ut til å ha forlatt indre deler av Vestfjorden. Satellittmerking av lundefugler fra Røst har vist at de i år med dårlig mattilgang streifer rundt i forskjellige retninger, før de setter kursen nordover mot Barentshavet. Dette er trolig de mest produktive havområdene de kan nå på seinsommeren.

Polarlomvi. Foto: John Stenersen

Den flotte lundenatta er imidlertid fortsatt et vakkert minne. Og det er alltid spennende når man drar ut for å se etter noe spesielt – når man først er ute, er det alltid så mye mer å se!

Denne natta var det en lomvi som dukket opp rett ved båten som fanget min oppmerksomhet. I halvlyset mens midnattssola gjemte seg bak Vågakallen syntes jeg så tydelig den hadde en lys stripe i nebbet. Og ganske riktig – da jeg kom hjem og fikk studert bildene nærmere, var jeg ikke i tvil – det var en polarlomvi! Enda en gjest langt utenfor sitt normale utbredelsesområde.

Men det skulle bli en enda mer eksotisk gjest som satte kronen på verket denne natta. Da jeg satt i morgensolen ved Gimsøystraumen og nøt synet av vågehval som jaget bedagelig fram og tilbake i den fiskerike strømmen mens en oter lekte seg i strandkanten, fikk jeg meldingen om noe enda større! På Brenna, bare noen kilometer unna, lå en hvalross og boltret seg i tangbeltet!

Noen minutter seinere lå jeg flat ut på svaiberget mens det store dyret pustet tungt mellom dykkene et par titalls meter utenfor. Det blir ikke så mye søvn på slike somneretter, men hva gjør vel det...

Hvalross ved Brenna i Vågan, 4.juli 2005. Foto: John Stenersen

I ET KYSTLANDSKAP

av Harald Misund

Jeg er kommet i den alderen at jeg har begynt å se meg tilbake, så vil du lese videre så handler lesingen stort sett om det. Siden jeg er vokst opp et par tre steinkast fra sjøen er det et naturlig sted å føle seg hjemme, det var heller ikke noen stor overgangen fra Vestlandet til Nordland. Fugler har vært min hobby siden guttedagene i Ålesund, etter krigen var det duer som var mest spennende, finne ut hvor de hekket. Det var jo brevduer bestanden var bygget på, etter at tyskerne hadde sluppet fri sine brevduer når krigen var over. De andre duene var sterkt redusert i antall av tyskerne. Duene hekket for det meste i sjøbuene og under broa i selve broundet. Enkelte av brevduene var lett kjennelig med sine kraftige nesebor, renere farge i fjærdrakten nesten som klippe-duene. Flere av duene var ringmerket. En annen som jeg så i mange år, husker jeg for at den hadde den ene foten deformert.

Krykkjene var, og er enda tallrik hekkende på en del av sjøbuene. Disse tjener nå andre formål. Dette var lenge før de tok til å hekke på den utsprengte fjellknausen på Rønneberghaugen (sist på 50 tallet). Denne ble senere fjernet, med mye avisskriving om "krykkjeberget" i sentrum av Ålesund.

De gode sildeårene brakte enkelte dager havsuler helt inn på Valderøyfjorden, det var jo en stor og vakker fugl. Ellers minnes jeg tallrike gjerdesmutter som holdt til i smugene, der de fant mat i de mange steinmurene vinterstid.

Rovfugler som ørn så jeg heller få av, alltid på lang avstand, men på den tid hadde jeg

ikke kunne bestemt arten heller, havørn som holdt til rundt byen slik som i Bodø var ikke å se som jeg kan minnes. Den første gang jeg så en vandrefalk på reirplass var på Godøya utenfor Ålesund i 1953, der jeg ofte var på fisketur i et fjellvatn, vandrefalken hekker enda i dag i det samme området.

Til Bodø kom jeg sommeren 1960, og fortsatte med min hobby her. Neste gang jeg så vandrefalk på hekkeplass var på Andøya i 1964, ute på Røst i 1974 og det samme år på Sørflugløy. Jaktfalkens, tåmfalkens og dverg-falkens hekkeområde hadde jeg alt giftet meg til i Falkflaug. De var bare der i fjellheimen, uten at jeg har prioritert de der. Jeg har med få unntak holdt meg helst i nærheten av fjæresteinene blant lukten av tang og tare; høsten er for meg tiden i fjellet.

Jeg valgte tidlig ut noen arter som jeg ville lære bedre å kjenne, men det er havørn som har krevd mest tid, selv om så dagligdage fugler som ravn og gråspurv, faktisk er to av mine favorittfugler. Raven har ofte vært vanskelige å finne reir av, tidkrevende som regel. Gråspurvens tilbakegang har vært stor, bare på noen tiår, men så har jo folk stadig flyttet vekk fra utkantstrøkene. Jeg husker den kvitret lystig ved første besøk på Sør-Fugløy, men nu har den forlatt øya. Arter hvor utbredelsen har vært lite kjent, har jeg også fulgt opp, så langt tiden har strekt til.

På mitt første besøk til Sørflugløy (Gilde-skål) for å se etter vandrefalk og havørn, fikk jeg allerede store vanskeligheter i å

finne vandrefalkens hekkehyller, og antall par. Det tok meg faktisk flere år. Det var mange turer med dårlig vær, men så kom et og annet klaff i været som førte til klatring i steinurene. Der kom jeg over ribb av terner, lundefugl og andre arter. En gang var jeg så heldig å se en vandrefalk på kloss hold, da den tok en liten gråsisik i et mylder av flygende lunder.

Fra Sørfugløy har jeg mange ganger sett sørover mot med-fjellet Kunna (Fig.1), lengst nord i Meløy. Fjellet, som langs skipsleia, danner grensen til Salten. Bildet er tatt fra vandrefalkens utkikkspost i det svært forrevne fjellpartiet vest av Hagtin-

den, med utsyn over Fugløyvika (der lundefuglen rør). Lenger ute ses Fugløyvær, Vi skimter også den lave landtungen utover mot Kunna, som reiser seg opp som en sukkertopp.

Toppen av Kunna har lenge vært et ønsket turmål, men tidligere besøk hadde begrenset seg til fjellfoten, før det opprant en fin sommerdag i 1998. Jeg startet fra småbåthavna gjennom et moreneparti som raskt vokste til storsteinet ur, som ikke var så helt enkelt å komme gjennom. Ellers gikk det greit oppover. Ett par tårnfalk dukket opp i det øvre bjørkekrattet med i alt utfløyene unger. Tårnfalken er etter min mening en

Fig.1: Fra Sørfugløy (Gildeskål) Fugløyvika med utenforliggende Fugløyvær. Som en sukkertopp ligger Kunna (599) med deler av Støtt helt til høyre(Svenningén). 4/7-1999. Foto: Harald Misund

vanlig hekkefugl langs kysten og ute på de større øyene. Den hekker i kråkereir som ofte er bygget nær havørnreir. En gang når jeg satt i fjæra på yttersida av Landegode, på Valen, kom en tårnfalk og landet på en sauesti like ved. Der fortok den et omfattende sandbad i den finsiktede gamle havbunnen. Tårnfalken er en regelmessig overvintrer i Bodø, på Bodø flystasjon har jeg vinterstid sett den flere ganger tatt mus, men den blir ofte frarøvet byttet av ravn. Dvergfalken er den av falkene jeg har sett minst av, selv om jeg også har funnet den hekkende på øyene. Jeg kan ikke fri meg fra mistanken om at den er i tilbakegang. I de slakke partier like under toppen av Kunna var der store hvite partier av blomstrende skrubbær. Hadde jeg vært noen uker seinere har de røde bærene og bladene hatt den fineste høstfarge. Kanskje i tillegg med en enda bedre sikt, slik det er på enkelte dager om høsten. Vel oppe er det god utsikt til båttrafikken i Støttsundet, et særlig strømsterkt havstykke. Før motoren inntok kysten etter 1ste verdenskrig, ga den mang en fisker blodsmak i munnen på sin ferd rundt Kunna på veg til Lofoten.

I dag seiler nordgående hurtigrute forbi på formiddagen i rute til Bodø kl.1230, slik at en må være tidlig ute om en ønsker å få den med seg herfra. De eldre båtene var etter mitt syn et vakkert skue, nå er kun M/S Lofoten (bygget i 1963) igjen av de eldre båtene som enda er i drift, siden M/S Harald Jarl (b.1960) gikk ut av rute for et par år siden.

I god sikt favner øyet fra et kystlandskap til fjellheimen innover mot Svartisen, nedenunder ligger Støtt, så holmene utover mot Grønnstabben. Her ringmerket jeg havørnunger for mange år siden. Videre kan vi se

over fjorden til Værøy og Røst. Ytterst i horisonten skimtes ryggen av de to høyeste Røstøyene, Storfjellet og Vedøya. Utsikten nordover stenges av Fugløya og den litt lenger nord, Sandhornøya med Sandhornet.

I horisonten i vest, ytterst mot storhavet skimtes Sanna med Trænstaven. Jeg minnes for noen år siden ute på Sanna, da jeg klatret i fjellet for å finne vandrefalkens reirhyll. Den første skuffelsen over at der ikke var tegn til unger, selv om begge falkene skreik høylytt over meg. Jeg tok noen bilder av landskapet og var på veg ned. Da først så jeg inn i flere runde svarte øyne som rolig hadde fulgt mine bevegelser.

Fra toppen av Storfjellet på Røst ser en også Trænstaven i det fjerne, kysten innfor er det verre å finne ut av. Kun landskapets oppbrekking av fjordåpningen ga en pekepinn hvor en var, mens de fleste fjellene hadde for meg ukjente profiler.

Lovunden er i dag godt synlig, avstanden er ca.80 km, nærmere kommer så Hestmona (315) og utenforliggende den lavere Nesøya (248), så Rødøya(440) og Bolga(339), alle kjente med -fjell, som skifter profil etter ståsted. Fig.2.

Når jeg en og annen gang er ute og reiser med fly velger jeg om mulig alltid vindu mot havet, og det hender at jeg trykket nesen borti flyvinduet, enkelte ganger har jeg fra militærfly i lavflyging langs kysten bedre sett detaljene i landskapet. Det er ikke fritt for at jeg kjenner et lite stikk av mismot når jeg ser et så stort et landskap, så altfor omfattende til å bli kjent med i et kort liv. En gang hadde jeg en drøm om å gå rundt de store øyene sydover minst en gang

Fig 2. Fra Kunna (Meløy) mot Støttvær (67) til venstre Gåsvær, bak kommer Meløya (357) og utenforliggende Bolga (339), bak til venstre Rødøys (440) og utenfor den lavere Nesøya (248), og lengst til høyre skimtes Træna (338) om trykken er god nok. 13/7-1998. Foto: Harald Misund

i livet, men tiden renner bort, kun Vega, Dønna, Lovunden og Træna har jeg klart. De andre forblir ukjente drømmeøyer.

Fra Lovunden minnes jeg hvor jeg grov i den dype svarte molda i hubroens reirplass, bygget opp av tusener av små rester av fjær, dun, gulpeboller og andre etterlatenskaper. Et tårn på flere centimeter var avsatt av fuglenes ekskrementer, som en hvit stein avleiret etter mange års bruk. Ut fra dette ser vi hvor viktig det er å ta vare på enkelte fuglers valgte reirplass.

Når jeg tenker tilbake, finner jeg fort ut at jeg i grunnen ikke vet så mye om den landsdelen som jeg er blitt så glad i. Helgelandskysten er et eventyrrike, mange

store grunne partier med skjær og bøer der rognkjeksene gyter, fisken som er så viktig for havørn, stormåser og oter, vår til høst. Et hav og fjordsystem blant de mest produktive vi har langs kysten vår. Så omsorgfull omrislet av den livgivende Golfstrømmen, hele grunnlaget for den tidlige bosettinga.

En kan stille seg det spørsmål om det finnes andre kyststrekninger med en så variert bestand for verneverdige arter som havørn, kongeørn, vandrefalk, jaktfalk og hubro? Nei, det er det ikke godt å vite noe sikkert om. Går vi samme avstanden nordover til Folda (ca 80 km), har jeg hittil registrert over hundre havørmpar bare i Bodø-Gildeskål. Flere par med kongeørn er registrert, også vandrefalk og jaktfalk, men ikke

et eneste registrert par hubro nord av Kunna. Så vi kan en spørre oss om hvorfor ikke hubroen er funnet hekkende på kystøyene lenger nord.

Her, rett nedenfor på Støtt og i Gåsvær hekker hubro (M.Hansen/M.Fagerli pers. medd.). Johan Fr. Willgohs avsluttet sin undersøkelse fra sin båt "Larus" på Nordlandskysten i 1976, på siste side i sin felt-dagbok skriver han: Bubo med 3 unger i Gåsvær.

Men hvorfor hekker ikke hubroen på Sør-Fugløy, som i likhet med Lovund har hekking av lunde og annen sjøfugl i den umiddelbare nærhet. Kan det være så enkelt at det er fravær av vond på de store øyene lenger nord? Eller hvor finnes vond nordover på kystøyene i Salten?

Etter det jeg vet, finnes vond i Bodø ute på Bliksvær og på mindre øyer i Steinsvær/Grønnholmen området. Hubroen har ikke hekket på Bliksvær, mens der i enkelte år hekker fjellvåk, tårnfalk og jordugle. Jordugla er den mest vanlige. Hornugla hekker så langt jeg vet mer sjelden i Bodø enn jordugle, og er ikke funnet hekkende utenfor kystlinja så langt jeg kjenner til. Begge arter er sett også vinterstid i fjæresonen og ute på øyene. Perleugle har jeg funnet hekkende i ei oppsatt fuglekasse ute på Sandvika på Landegode. Rapporter om hubro

kan vise seg å være jordugle eller hornugle. Folk som ikke kjenner hubroen, kan ta feil av disse arter.

Jeg har notert meg de arter av gnagere som jeg har sett og/eller som folk på stedet er kjent med. Det er variasjoner selv på korte avstander, for eksempel er der kun rotter ute på Helligvær, men ikke på de andre værene. På Landegode er der utsatt hare i siste del av 70-tallet (har også vært der tidligere), ute på Givvær er de helt fritt for gnagere. Det er derfor svært sannsynlig at årsaken til manglene hekking av hubro, ligger i variasjonen av byttedyr.

I løpet av de siste 30 årene har vi fått bedre kjennskap til fuglelivet i Nordland, men en må alltid være tilbakeholden med hvor "nytt" det er. Rovfugler er naturlig begrenset i antall og har sine habitater som etter all sannsynlighet har vært bebodd over lengre tid, i alle fall før vi oppdaget dem. Det er kun få hekkeplasser som jeg kjenner til, som er fulgt opp i 20-30 år. Få også begrenset til deler av ett decennium.

Det vil enda gå mange år før vi kan finne ut hvor stor hekkebestand og utbredelse vi har av de stasjonære arter. Variasjonene selv innen et langt mindre område, er store. Området vi ser fra Kunna, trengs det ennå flere generasjoner for å kunne kartlegge og få god oversikt på.

Fugleinfluensaen – har vi noe å frykte?

av John Stenersen

I løpet av høsten har fugleinfluensaen vært i fokus, og mediene har fråttset i skrekksce-
narier. Frykt selger, og usikkerheten omkring fugleviruset har vært godt stoff. For
oss som driver med fugl ute i naturen er det særlig ett aspekt som er av betydning;
frykten for at viruset skal spres med ville trekkfugler til våre breddegrader. Men har
vi egentlig noe å frykte? Er fuglene rundt oss blitt farlige?

**Jeg har forsøkt å grave litt i faglige kilder, både innenfor medisin, veterinærmedisin,
landbruksforskning og ornitologi. Og etter å ha pløyd meg gjennom en rekke ar-
tikler og snakket med flere framstående fagfolk, er svaret et ubetinget nei!**

Noen fakta

Innledningsvis kan det være nyttig å se litt på hva influensa generelt, og fugleinfluensa spesielt, egentlig er. I følge Tidsskriftet for Den norske lægeforening finnes det tre forskjellige typer influensa:

- Sesonginfluensa; opptrer årlig hos mennesker i litt fornyede former
- Pandemisk influensa; verdensomspennende, smittsom mellom mennesker, kjent fra 1918, -57 og -68
- Fugleinfluensa; mange naturlige, uskyl-
dige former (såkalt lavpatogene – LPAI).
Kan overføres til tamfuglbesetninger.
Muterer under gitte, gunstige betingelser til aggressive former (såkalt høypatogene – HPAI).
Smitter innen besetninger av fjærfe ved direkte eller indirekte kontakt – smitter raskt når det er tilpasset.

Minst 144 influensaformer er påvist hos fugler, de fleste er lavpatogene og forekommer naturlig. Mutasjoner til dødelige, høypatogene former skjer trolig kun i tette besetninger av fjærfe, og de bør derfor benevnes FJÆRFEINFLUENSA. Forekomsten av disse formene har økt i de senere årene.

Virus benevnes med type Hemagluttin (H) og Neuraminidas (N), og viruset som har herjet i Sydøst-Asia er en høypatogen form av H5N1. Aggressive former, som høypatogent H5N1, kan spres til andre arter; ville fugler og pattedyr inkludert mennesker. Dette viruset var ikke kjent hos ville fugler før det nylig ble påvist hos fjærfe i Sørøst-Asia.

(Mer om utviklingen av fjærfeinfluensa finnes på Veterinærinstituttets hjemmeside, og det er en glimrende artikkel om temaet av virusspesialisten Bjørn Olsen i Vår Fågelvärld fra oktober.)

H5N1 og ville fugler

Påstandene om at ville trekkfugler kan bringe med seg H5N1-viruset til våre trakter fra deler av verden der fjærfeinfluensaen herjer, er gjentatt så mange ganger av politikere og media at det oppfattes som en etablert sannhet. I virkeligheten er det en myte helt uten belegg. Ville fugler er svært sjeldent smittet – for eksempel er det i Hong Kong blitt testet 16.000 ville andefugler siden 2003; antall med H5N1-virus er null.

Det finnes ingen eksempler på at ville trekkfugler sprer høypatogen fjærfeinfluenza. Når det i noen få tilfeller er funnet H5N1 hos ville fugler, er de etter all sannsynlighet smittet fra tamfuglbesetninger. I disse tilfellene dreier det seg om vannfugler (ender, gjess, svaner, hegrer, måker og skarv) som har det til felles at de samles i store konsentrasjoner i ferskvann, fiske-dammer og våtmarksområder. Avrenning fra jordbruk som inneholder fuglemøkk eller skyllevann fra slakteri kan effektivt spre virus til slike ferskvannssystemer, slik at ville fugler smittes.

Nylig ble det avdekket at man i Sørøst-Asia forer fisk i fiskedammer med slakteavfall, og nå kommer det fram at dette også er vanlig mange steder i Øst-Europa. Det eneste tilfellet av ville fugler med H5N1 i Europa, dreier seg om knoppsvaner fra Kroatia, som ble funnet døde eller døende nettopp i en fiskedam.

I følge Richard Thomas, redaktør i Birdlife Internationals tidsskrift BirdWatch, er sykdomsforløpet hos fugler med høypatogen H5N1 enkelt; de blir syke og dør. Og, som han sier; "*Dead ducks don't fly!*" Viruset er aldri påtruffet asymptomatisk hos ville fugler, dvs. at de bærer viruset uten å utvikle sykdom. Det er heller ikke påvist at lavpatogen fugleinfluenza, som er vanlig hos ville fugler, muterer til høypatogene former i naturen.

Alt i alt ser skrekkscenarier om fugleviruset som spres med trekkfuglene ut til å være fantasifulle hypoteser! Smitten har helt andre veier, hovedsakelig ved transport av fjærfe, folk og utstyr mellom besetninger, og manglende rutiner for håndtering av ekskrementer og avfall fra fjærfehold.

Hvorfor holdes frykten i live?

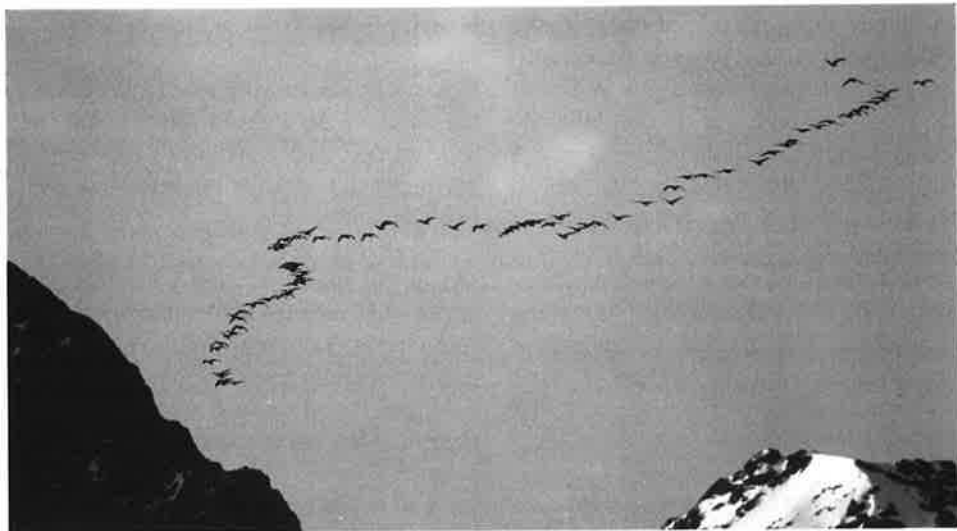
Det er ikke noe entydig svar på dette, men det finnes en del forhold som kanskje kan forklare noe. Det handler om penger, for her ligger det mektige næringer bak med helt klare interesser.

Det er for eksempel ingen hemmelighet at det sveitsiske legemiddelfirmaet Roche som utviklet vaksinen Tamiflu, har hatt en ganske hyggelig utvikling på børsen i det siste. Det har til og med vært ekstra hyggelig for den norske stats oljefond! Man behøver ikke være konspirasjonsteoretiker for å se at det kan være lønnsomt for enkelte selskaper å opprettholde trusselbildet, om det har rot i virkeligheten eller ikke.

En annen bransje der store penger står på spill, er fjærfeindustrien selv. Her er det ikke så mye å tjene, men enormt mye å tape! Og for en verdensomspennende milliardindustri er det ikke særlig hyggelig med trusselen om en katastrofe som er skapt av næringen selv.

Det er jo ingen bombe, vi har sett det før: kugalskap, skrapesyke, og de mange sykdomsproblemene hos fisk i oppdrettsnæringsens barndom, da man forsøkte å putte litt mer fisk i merdene enn det var plass til. Eksempelene er mange på at det ofte ikke går så greit når vi forsøker å tilpasse naturen til våre industrielle, markedsøkonomiske og kapitaleffektive driftsmodeller.

Alt tyder på høypatogen H5N1 er et nytt eksempel på en slik dyresykdom; viruset muterer når vi legger forholdene til rette i form av driftsenheter med for stor tetthet av dyr, og så kanskje slurver ørlite grunn med hygienen...

Er det grunn til engstelse når de store flokkene med kortnebbgås kommer inn over Lofoten og Vesterålen i mai? Nei, mener artikkelforfatteren. Foto: John Stenersen

Dette vil være en svært ubehagelig erkjennelse for en hver bransje, og da er det jo alltid forsøket verdt å kaste blikket ut i den ville og uforutsigbare naturen. For en lettelse om man kunne slippe litt av skyldbyrden ved å antyde at årsaken lå ute hos de ville trekkfuglene. Om man ikke kan påvise det, så kan man i hvert fall antyde muligheten. For så lenge det finnes andre muligheter, behøver ikke fjærfeindustrien bære hele ansvaret for denne katastrofen alene.

Dette er en industri som taper store penger på spredning av fugleinfluensa, og den har nok vesentlige interesser (også økonomiske, i forhold til f.eks. forsikring) i å tåkelegge årsakssammenhenger. En ekstern syndebygg som man ikke har noen kontroll over, som for eksempel ville trekkfugler, kan være svært beleilig.

En viktig kilde til ideen om at fugleinfluensa kan spres med ville fugler, er faktisk FN

gjennom FAO (Food and Agriculture Organisation), som har vært ute med en rekke uttalelser som peker mot trekkfugler som potensiell smittekilde. Så sent som 18. november kom en uttalelse fra offisielle kilder i FN om at man vil bruke noen millioner kroner på et verdensomspennende varslingsystem for innkommende trekkfugler! Det legges stor vekt på at dette er en billig forsikring. Billig; ja. Forsikring? Neppe.

Hva med mediene selv?

Som i alle dramatiske, verdensomspennende begivenheter er mediene den viktigste informasjonskanalen. De fores med mengder av informasjon, tidvis motstridende. Hvorfor er ikke journalistene litt mer våkne – å stille seg kritisk til kilder er jo en del av jobben deres? Jeg har en stygg mistanke om at det handler litt om penger der også. Som sagt; frykt selger!

Mediekommentatoren Anders Giæver beskriver situasjonen glimrende i en kommentar i VG 29/10-05, som åpner med:

"Du vet at panikken er i ferd med å bre seg, når Kveldsnytt åpner sendingen med å fortelle at det er funnet en død and i Es-kildstuna."

Her tar han for seg holdningsendringen i forhold til katastrofer i norske medier de siste tiårene. Fra en tradisjon for å hjelpe myndighetene ved å dempe ned en hver skremmende nyhet for å unngå panikk, til dagens mildt talt katastrofeorienterte journalistikk. Med utgangspunkt i de fire ordene "ingen grunn til panikk", forsvarer han dagens journalistikk og sier at det er journalistenes jobb å stille seg skeptisk når myndighetene prøver å berolige oss.

Han viser til medieforskere som under annen verdenskrig kom opp med følgende formel: Rykter = begivenhet + uklarhet.

Og sikter med det åpenbart til at den informasjonen omkring fugleinfluensaen som kommer fra myndighetene er alt for uklar. Men her synes jeg den ellers så reflekterte Giæver blir litt lettvinnet, og beleilig gir seg akkurat når det begynner å bli interessant. For det er vel først og fremst journalistenes oppgave å prøve rydde uklarheten av veien, ikke å dyrke dem etter beste evne og bidra til å tåkelegge fakta!

Eller er det nettopp uklarheten mediebedriftene våre lever av? Begivenhet + uklarhet = rykter. Rykter skaper uro. Uro skaper frykt. Frykt skaper mer salg. Hvis denne tankerekken holder, og begivenheten er en gitt størrelse, ja da vil i prinsipp uklarheten være en variabel størrelse som i siste ledd

påvirker mediebedriftens inntjening!

Er det kanskje slik at mediebedriftene har en egeninteresse i å holde frykten ved like, framfor å avklare og dempe den? Det er vel ikke helt utenkelig, selv om det til daglig kalles jakt på "godt stoff". Nøktern etterrettelighet har begrenset salgbarhet i dagens medie verden! Derfor er det alltid en fare for at frykt basert på reine myter blir hengende igjen i mediebildet fordi de selger...

Hva er det egentlig vi frykter?

Det kan være god grunn til å sette et spørsmålstejn ved proporsjonene ved fremstillingen av fugleinfluensaen i media. Hvert år dør omkring 5.000 mennesker av komplikasjoner relatert til sesonginfluensa i Norge alene. Fugleinfluensa var påvist og rapportert hos 116 mennesker på verdensbasis mellom 1997 og oktober 2005 – 60 av dem er døde. Alle disse har hatt tett kontakt med fjærfe.

Riktig nok er det frykten for at viruset muterer til en aggressiv variant som smitter mellom mennesker og skaper en pandemi, som ligger i bunn. Det er et skremmende scenario, men det har ikke skjedd ennå. Frykten bygger på teori og hypoteser! Helseorganisasjoner og myndigheter er nødt til å være føre var og ta trusselen på alvor, men de får unødvendig god drahjelp av mediene!

Det jeg er engstelig for er at det utvikler seg en helt ubegrunnet naturfrykt og en motvilje mot fugler i sin alminnelighet. Min oppfordring går til journaliststanden: det tar to timer å oppdatere seg sånn skapelig på fakta om fjærfeinfluensa, gjør det! Slutt

med katastrofesølet og begynn med god, gammeldags kritisk journalistikk. Gå i dere selv, og når dere er ferdig med det, kan dere jo begynne å sette fokus på det gigantiske økonomiske spillet som ligger i fugleinfluensaen. La våre vingede venner i fred – her står det mennesker bak!

Men også vi fuglevenner og ornitologer har et ansvar. Vi har ingen økonomisk betydning og derigjennom ingen direkte makt og innflytelse i det store samfunnsbildet. Men vi er væpnet med entusiasme og idealsime, og et godt grep om de faktiske forhold! Vi har et våpen, og det er kunnskap. Ikke nødvendigvis detaljkunnskap om de medisinske og veterinærmedisinske sidene, men

kunnskap til å forstå hva vi leser og hører! Og med denne kunnskapen følger en plikt til å informere, på alle nivå.

Kort sagt bør vårt budskap være:

- For folk flest er ikke fugler noe å være redd for – ville fugler er ikke farlige!
- De som har noe å frykte i Norge, er i første rekke kyllinger og annet tamt fjærfe, og deres eiere som risikerer store økonomiske tap.
- Farene ligger ikke i naturen; smittefaren er menneskeskapt og ligger innenfor fjærfenæringen selv!

Det er neppe noen fare for at sangsvanene som overvintrer i Nordland bringer med seg dødlig H5N1-virus fra Sibir. Foto: John Stenersen

Kråka som rovfugl?

En dag i oktober, da jeg var på tur hjem fra skolen hadde jeg en opplevelse jeg ikke har sett før. Jeg kom kjørende på tur til Stam-sund, da jeg fikk se en liten fugl som satt på en stein i fjæra. Siden jeg ikke kunne se hvilken art det var, snudde jeg for å se nærmere på den. Akkurat da jeg gikk ut av bilen så jeg at den fløy opp og en kråke som fløy etter den. Sekunder etter kom kråka flygende tilbake med noe i nebbet. Da jeg tok kikkerten frem såg jeg at det var den lille fuglen den hadde i nebbet. Jeg kunne se hvordan den flakset med vingene da kråka satte seg ned på et skjær i nærheten. Det kom en annen kråke som ville ha en del av byttet, men fikk ikke noe. Også en hegre kom til og var veldig interessert. Kråka med den lille fuglen flyttet seg bare lengre unna og begynte å innta måltidet sitt. Jeg

har aldri før sett kråka ta levende fugler slik, og lurer på om det er noen andre har sett det? Kan det være lite mattilgang som har ført til denne hendelsen?

Ann Britt Simonsen

Kråke. Foto: John Stenersen

Uvæershøst

Høsten 2005 vil i Nordland bli husket for sitt elendige vær. Kuling og regn ville ingen ende ta, og det var knapt en godværsdag fra slutten av august til enden av oktober! Sjelden har vi hørt folk klage slik over været, og det med god grunn!

Men det er ikke bare vi mennesker som misliker dårlig vær. Også ute i naturen kan det skape problemer for noen og en hver, f.eks. for gjessene som skal trekke fra Svalbard ned til sine overvintringsplasser nedover i Europa.

I høst ga det seg spesielt utslag hos hvitkinngåsa, som i langt større grad enn vanlig søkte "nødhavn" i Lofoten og tok seg

lange rastestopp under høsttrekket rundt månedsskiftet september-oktober.

Den første flokken kom jeg over på Fredvang i Flakstad, der drøyt 80 fugler rastet 27/9. To dager seinere talte jeg 800 individer samme sted! På veien hjem kjøret jeg

smånotiser...

rundt Gimsøya i Vågan, og der satt minst 1.500 rastende hvitkinngjess sammen med et hundretalls kortnebbgjess. Disse var fortsatt på plass dagen etter.

Dette faller godt sammen med at trekktoppen for hvitkinngås forbi Lofoten normalt ligger i den siste uka av september, men under gunstige trekkforhold flyr de direkte forbi på yttersida. Da kan man sitte og telle flokkene på Eggum på Vestvågøy etter hvert som de passerer, og der er det ikke uvanlig med flere tusen individer på en god dag.

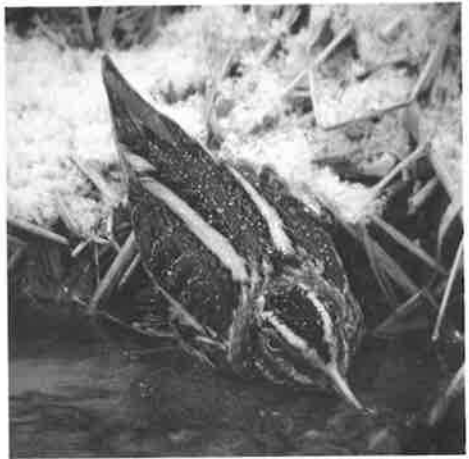
Også på Røst rastet det mye hvitkinngjess i månedsskiftet september-oktober, med rundt 1.000 fugler på det meste. Den siste rastende flokken jeg så i Lofoten var 54 ind. som holdt seg på Eggum 8/10, mens 6 ind. ble

sett så seint som 24/10 på Røst (kilde: Thor Edgar Kristiansen, www.fuglesiden.com.)

John Stenersen

Noen godbiter fra Helgeland.

Atle Ivar Olsen har sendt inn et par bilder av fugler vi sjelden ser bilder av. Gjøken (t.v.) er svært vanskelig å komme på fotohold av, mens kvartbekkasinen (t.h.) kun opptrer sparsomt på høsttrekk i Nordland, og har et levesett som gjør den svært lett å overse.

Skarvelekker

I mange kulturer har det å bruke skinn, fjær og dun en eldgammel tradisjon, slik også hos oss. I mine guttedager i Ålesund etter krigen var jeg ofte i et gartneri i nabolaget som blei drevet av familien Eik, de var også ivrige i jakt og fangst.

I det store fyrrommet som leverte varme til gartneriet satt jeg ofte og snakket med Johan, den eldste i familien som var en mann som lærte meg mye om livet i naturen. Nå sjøfugljakta begynte om høsten hang der fugl på rekke og rad i smuget bak huset. Fuglene hang med hode ned fra bambusstenger. Det var fugler som: havelle, sjøorre, toppskarv, storskarv og alkefugl. En gang hang det ei fullt utfarget havsule, og jeg minnes at der ut fra det stålblå nebbet hang en stor blank oljedråpe, som jeg måtte ta på.

Havsulen var fanget ved at den hadde stupt ned på ei bordfjøl, hvor det var festet ei sild på, slik at den brakk nakken, en slik fangstmetode var brukt i krigstiden og ei stund etter krigen. Det var mangel på jaktvåpen, siden de var tatt inn av politiet (tysk ordre).

Johan tok vare på skinn av skarv. Det var flest ungfugl av storskarv, som han nuppet av fjærene. Kun den tette underduna ble tilbake. Hvordan han videre forbedret skinnnet og fikk det mykere vet jeg ikke. Noe år etterpå nevnte jeg dette for min onkel som drev buntmakerforretning i Ålesund. Fra læretiden, før krigen, i Bergen, fortalte han at det var mange læregutter på verkstedet. Nybegynnerne måtte i en periode lage kapper av skarveskinn til de bedre stilte barna i Bergen. Dette var mote den gang. Som ferdig buntmaker kom han til Ålesund. Der laget han noen kapper for å se om det var salgbart, men moten hadde endret seg, eller så falt ikke skarveskinnkapper helt i Ålesunderens smak.

Jeg har prøvd å få opplysninger fra Universitet i Bergen om bruk av skarveskinn til klær, men det har ikke vært mulig og skaffe fram kunnskap om dette, heller har jeg ikke funnet noe om bruk av skarveskinn i klær i Nord-Norge.

Harald Misund

Havsule. Foto: John Stenersen

INNHold:

Adresser	2
Leder	3
Årsmøte i NOF-Nordland	4
Fugler i Nordland 2003 - LRSK-rapport	6
Prosjekt hekkende ærfugl i Meløy	27
Kjell Arne Meyer til minne	28
Vekst av havørnstammen i Skottland	30
Bjørn Røsshag til minne	35
Nordlands første præriesnipe	36
Lundesommer i Lofoten	40
I et kystlandskap	43
Fugleinfluensaen - har vi noe å frykte?	48
Smånotiser	53